

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	5
2. Bygningsmæssige forhold mv.	6
2.1. Bygning og gangarealer	6
2.2. Cellerne	8
2.2.1. De almindelige celler	8
2.2.2. Observationscellen	12
2.3. Øvrige rum mv.	13
2.3.1. Toilet- og badeforhold	13
2.3.2. Køkkenfaciliteter	14
2.3.3. Besøgslokale	16
2.3.4. Værksted	17
2.3.5. Fritidsrum	18

2.3.6.	Undervisningslokale og lægeværelse	19
2.3.7.	Bibliotek	21
2.3.8.	Gårdtursarealer	21
2.3.9.	Vaskefaciliteter	22
2.3.10.	Andet	22
2.3.11.	Personalerum mv.	23
3.	Arbejde, fritid og undervisning	24
3.1.	Arbejde.....	24
3.2.	Fritid.....	26
3.3.	Undervisning	27
4.	Lægebetjening mv.	27
5.	Belæg	28
5.1.	Stærke/svage indsatte	29
5.2.	Unge.....	29
5.3.	Kvinder	30
6.	Andre forhold	30
6.1.	Forplejning og adgang til køkkenfaciliteter	30
6.2.	Mad udefra	31
6.3.	Købmand	31
6.4.	Vold mv.	32
6.5.	Tv-ordning	32
6.6.	Fællesskab.....	32
6.7.	Besøg.....	33
6.8.	Talsmandsordning	34

6.9.	Avishold	35
6.10.	Samarbejde med de sociale myndigheder.....	36
6.11.	Elartikler.....	36
6.12.	Transport	36
7.	Gennemgang af rapporter.....	37
7.1.	Disciplinærsager.....	38
7.1.1.	.....	38
7.1.2.	.....	40
7.1.3.	.....	43
7.1.4.	.....	45
7.1.5.	.....	47
7.1.6.	.....	48
7.1.6.1.	.....	48
7.1.6.2.	.....	51
7.1.7.	.....	63
7.1.8.	.....	64
7.1.9.	.....	65
7.1.10.	.....	66
7.1.11.	.....	70
7.2.	Observationscelleanbringelse.....	71
7.2.1.	.....	71
7.2.2.	.....	71
7.2.3.	.....	71
7.2.4.	.....	72
7.2.5.	.....	72
7.2.6.	.....	72
7.2.7.	.....	74

7.2.8.....	75
7.2.9.....	77
7.2.10.....	78
7.2.11.....	78
8. Opfølgning	79
9. Underretning	79

1. Indledning

Den 1. januar 1997 trådte lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand i kraft. I bemærkningerne til lovforslagets § 18 er det forudsat at ombudsmanden foretager systematiske inspektioner af fængsler til opfyldelse af en anbefaling fra Den Europæiske Komité vedrørende forebyggelse af tortur og anden umenneskelig behandling eller straf. Samtidig blev retsplejelovens § 779 ophævet, jf. ombudsmandslovens § 31, stk. 2. Det tilsyn som medlemmer af Københavns Borgerrepræsentation og amtsrådene havde ført med varetægtsarrestanters behandling og forholdene i varetægtsfængsler (arresthuse) i henhold til retsplejelovens § 779, ophørte således med virkning fra den 1. januar 1997. Det er herved forudsat at denne tilsynsopgave i fremtiden varetages af ombudsmanden.

Som et led i inspektionsvirksomheden foretog jeg og tre af embedets øvrige medarbejdere den 21. august 2000 inspektion af Arresthuset i Rønne. Til stede under inspektionen var Vicepolitimesteren på Bornholm, arrestforvareren, en overvagtimester og en fængselsfunktionær. I forbindelse med inspektionen modtog jeg rapportmateriale til gennemgang, jf. nærmere pkt. 7. nedenfor.

Inspektionen den 21. august 2000 bestod af samtaler med arresthusets ledelse og rundgang i arresthuset. I tilslutning hertil udarbejdede jeg

- et referat af 23. august 2000 af det indledende og afsluttende møde med ledelsen mv. og
- et notat af 24. august 2000 om iagttagelser under rundgangen i arresthuset (de fysiske rammer mv.).

Med brev af 30. august 2000 sendte jeg det nævnte materiale til arresthuset og politimesteren idet jeg bad om at modtage eventuelle bemærkninger eller tilføjelser inden en måned. Jeg modtog herefter et brev af 28. september 2000 med arresthusets bemærkninger som er indarbejdet i rapporten. Politimesteren er ikke fremkommet med bemærkninger til materialet.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til arresthuset, politimesteren og Direktoratet for Kriminalforsorgen med henblik på myndighedernes eventuelle bemærkninger om de faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Jeg modtog herefter breve af 9. og 11. januar 2001 med hhv. arresthusets og politimesterens bemærkninger som er indarbejdet i rapporten. Direktoratet er ikke fremkommet med bemærkninger til materialet..

2. Bygningsmæssige forhold mv.

2.1. Bygning og gangarealer

Arresthuset ligger midt i Rønne. Bygningen er i to etager med kælder og er opført i 1902. Arresthuset har plads til 18 indsatte.

I 1987 skete der en større ombygning af arresthuset. I et brev af 20. september 1999 som jeg har modtaget fra Direktoratet for Kriminalforsorgen, er det oplyst at der i Arresthuset i Rønne ”er planlagt en AUF-ombygning incl. værkstedslokale i 1999, og projekteringen heraf er i fuld gang.” Videre er det oplyst at ombygningen forventedes igangsat ultimo 1999 og afsluttet i 2000.

Arresthuset har oplyst at arresthuset har fået bevilget 3,25 mio. kr. til en ombygning, og at der har været afholdt en del byggemøder med en bygningsværkmester fra Stats-

fængslet i Møgelkær, men at planlægningen resulterede i et projekt som ikke kunne holdes inden for rammerne af budgettet.

Videre har arresthuset oplyst at Direktoratet for Kriminalforsorgen efterfølgende har taget kontakt til Justitsministeriets tilsynsførende arkitekt som har udarbejdet nogle tegninger af en ombygning hvorunder der skal etableres nye værkstedsarealer, et egentlig sagsbehandler- og undervisningslokale og nye celler, herunder ombygning af flermanscellerne til enmandsceller. Ifølge arresthuset ligger tegningerne klar til godkendelse i direktoratet.

Jeg anmoder direktoratet om at oplyse nærmere om byggesagen, herunder hvorvidt direktoratet har godkendt eller forventer at godkende de foreliggende tegninger til ombygning, og i givet fald hvornår byggeriet forventes iværksat og afsluttet.

Etageadskillelsen mellem stuens og førstesalens gangarealer er åben. Imellem etagerne er der i hver ende af gangen en jerntrappe.

Arresthusets stueetage rummer inden for det sikrede område fire enmandsceller, en tomandscelle og en observationscelle, et toilet, et bade- og vaskerum, et anretter-/tekøkken og et vagtkontor til personalet. Der er desuden udgang til gårdtursarealet. Arresthusets bibliotek er placeret på gangarealet hvor der også er store blomsterkummer med grønne planter og et bord med kaffe engangskrus, sukker mv. Over bordet hænger en tavle hvorpå dagens menu er anført. Uden for det sikrede område findes desuden et værksted, personalerum, køkken, depot, lager mv.

På første sal er der fem enmandsceller og to tremandsceller (heraf var den ene på tidspunktet for inspektionen indrettet til småfagsværksted), to toiletter til henholdsvis

de ansatte og de indsatte, et bordtennisrum, et motionslokale, et besøgslokale med tilhørende toilet, et læge- og undervisningslokale, depotrum mv.

Væggene på gangarealerne er hvidmalede, og gulvene er belagt med gråmelerede linolesfliser.

Arealerne fremstod alt i alt rene og nogenlunde pæne. Imidlertid var der i loftet og øverst på væggene en del større fugtskader. Arresthuset oplyste at de stammer fra en ældre rør- og tagskade. Loft og vægge fremstår således ikke nymalede.

Rundt om arresthuset er der et forholdsvis uplejet areal med græsplæne, buske, træer mv. Derudover er der en garage som på tidspunktet for inspektionen blev brugt til malerarbejde og som lagerplads.

2.2. Cellerne

Alle cellerne er placeret på samme side af cellegangen. Der er i alt 13 celler fordelt på fire enmandsceller, en tomandscelle og en observationscelle i stueetagen samt fem enmandsceller og to tremandsceller på første sal.

Cellerne 2 (tomandscellen), 3, 4, 7 (observationscellen), 8, 9, 10, 13 og 14 (de to sidstnævnte er tremandscellerne) blev efter mit ønske fremvist.

2.2.1. De almindelige celler

Enmandscellerne er på ca. ni m². De er møbleret med en seng (briks), et skrivebord med stol, en opslagstavle, et klædeskab og et tv-bord. Som fast inventar er der i cellerne en lille håndvask kun med koldt vand og en lille ra-

diator. I alle de besigtigede celler hænger der over håndvasken et lille spejl, og i flere celler en lille hylde som de indsatte selv har lavet af bølgepap og fastgjort med tape på væggen. Cellerne er belyst med en pendel fra loftet og en lille lampe over spejlet ved håndvasken. I celle 8 har en indsat konstrueret en sengelampe ved hjælp af ledningstræk fra indgangen hen over sengen, som er placeret i den modsatte ende af rummet. Lampen og ledningerne er fastgjort på væggen med tape.

Jeg går ud fra at arresthuset i forbindelse med en ombygning/større istandsættelse er opmærksom på (de åbenbare) behov for hylder over håndvaskene og sengelamper.

I hver af cellernes endevæg er et vindue. Alle vinduerne i de almindelige celler er ens, og alle disse vinduers ene side kan således åbnes. Ind- og udkig er hindret ved store lameller. Endvidere er der i hver af cellerne en udluftningskanal.

I celle 3 er der en del huller i væggen, og malingen er gammel og slidt. I celle 10 er der en stor fugtskade i hjørnet under håndvasken. Arresthuset oplyste at skaden – som fugtskaderne på gangarealet – er gammel og forårsaget af en rørskade. På træpartiet på væggen i celle 9 er der en del skrift. Derudover ligger en del ledninger løst på gulvet i cellen. Arresthuset oplyste hertil at der vil blive trukket nye ledninger i væggen i forbindelse med en planlagt antenneordning, hvorved en del af de løse ledninger vil blive overflødige.

Tomandscellen er på ca. 11 m². Den har samme møblement til hver indsat som enmandscellerne. Derudover er der et lille sofabord. På tomandscellen

boede på tidspunktet for inspektionen kun en indsat (gangmanden). Det faste inventar er det samme som i enmandscellerne.

I cellens endevæg er et vindue. Ind- og udkig er som i enmandscellerne hindret ved store lameller.

Tremandscellerne er på ca. 22 m². Cellerne har samme møblement og fast inventar som de øvrige celler. Dog er der fire sengepladser hvoraf de to udgøres af en køjeseng. Der er to vinduer i cellen.

Cellerne var endnu ikke på tidspunktet for inspektionen blevet udstyret med brandhæmmende madrasser. Arresthuset oplyste at madrasserne var planlagt udskiftet inden udgangen af 2000.

Direktoratet for Kriminalforsorgens interne rejseinspektion afgav i oktober 1998 rapport om besøg af Arresthuset i Rønne den 10. juni 1998. Af rapporten fremgår det at rejseinspektionen i cellerne fandt flere madrasser som ikke var af den rette brandhæmmende type, og at arresthuset derfor blev anmodet om at gennemgå samtlige celler med henblik på at madrasser og linned blev udskiftet til den rette type. Samtidig fremgår det at rejseinspektionen detaljeret instruerede arresthuset om proceduren i forbindelse med bestilling af nye madrasser og linned.

Jeg må finde det meget kritisabelt at arresthuset først mere end to år efter at arresthuset af direktoratet blev anmodet herom, planlagde at udskifte de pågældende madrasser. Jeg går ud fra at udskiftningen nu er gennemført.

I celle 14 boede på tidspunktet for inspektionen kun en indsat.

Celle 13 er midlertidigt indrettet som småfagsværksted. Her arbejdede fire indsatte med at samle julekalendere. Midt i cellen var placeret et stort arbejdsbord. En del af det faste møblement, herunder sengen og køjesengen, var stillet op mod den ene væg. Herudover var cellen fyldt med papkasser, papir mv. til julekalenderproduktionen. Cellen/værkstedet fremstod noget uordentlig.

Jeg går ud fra at arresthuset vil sørge for at der bliver holdt en nogenlunde orden i værkstedet, og vil overveje eventuelt at flytte det faste møblement der ikke er brug for så længe cellen midlertidigt bruges til småfagsværksted.

Linoleumsgulvet i celle 13 er meget slidt og skæmmet af aftryk fra stoleben. Der er huller i væggen ud mod gangen.

Cellerne er malet i lyse nuancer. Gulvene er belagt med mørkt linoleum. Cellerne trænger til maling og istandsættelse. De fleste møbler er gamle og slidte.

Arresthuset oplyste at cellerne som så meget andet i arresthuset afventer ombygning, herunder at flermanscellerne skal ombygges til enmandsceller.

Under henvisning til det oplyste om ombygning og til min anmodning til direktoratet om nærmere oplysninger herom og idet jeg går ud fra at en ombygning er nært forestående, foretager jeg på nuværende tidspunkt ikke mere vedrørende spørgsmålet om cellernes stand og inventar.

2.2.2. Observationscellen

Observationscellen er placeret for enden i stuens celleafsnit. I cellen er der en fastmonteret seng og et slagfast bord med stol. På sengen ligger sengelinned og håndklæde klar. Væggene er lyse og linoleumsgulvet mørkt. I cellens vindue er der frosted glas og lameller som hindrer ud- og indkig. Der er ventilation, radiator og brandmelder i loftet. Der er et tv-stik som er låst inde. I døren er der kighul. Arresthuset har af Direktoratet for Kriminalforsorgen fået dispensation til at bruge cellen som almindelig celle til overnatning og kortere ophold i perioder med for stort belæg. Cellen er lyddæmpet, men ikke lydisoleret.

Cellen var pæn, ren og velholdt.

I forbindelse med inspektion af Statsfængslet på Kragshovede har jeg rejst spørgsmål om hvorvidt en dispensation – til brug af observationscellen som almindelig celle – som meddelt af direktoratet uanset de givne betingelser er i overensstemmelse med § 7 i Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 27. maj 1994 om anvendelse af observationscelle, sikringscelle, fiksering mv. i Kriminalforsorgens anstalter og arresthuse.

Spørgsmålet er endnu ikke endeligt afklaret, og jeg foretager derfor ikke videre i relation til denne inspektion på nuværende tidspunkt.

2.3. Øvrige rum mv.

2.3.1. Toilet- og badeforhold

I stueetagen er en celle indrettet til bade- og vaskerum. Der er bruseniche med hvide klinker bag glasvægge, vaskemaskine og tørretumbler. Rummet er lyst, pænt og rent. De indsatte har efter aftale med personalet fri adgang til badet. I de perioder hvor arresthuset er fuldt belagt, er det ene bad ikke tilstrækkeligt til at dække husets behov.

Det er gangmanden som forestår de indsattes tøjvask, og det er kun ham som må benytte vaskemaskine og tørretumbler.

I stueetagen og på første sal er der toilet med håndvask og spejl. Der er som i cellerne kun koldt vand. Toilettet i stueetagen er gammelt og mørkt. Der er ingen vinduer og heller ikke noget ovenlys. Der har tidligere været ovenlys, men det er blændet efter et flugtforsøg. Der er en ventilationskanal som er stoppet til med nedfaldent murværk. Der er terrazzogulv.

Toilettet på første sal er nyere og noget mere lyst end toilettet i stueetagen.

Begge rum var beskidte og trængte til maling og rengøring. Bl.a. var der ved lofterne spindelvæv.

Jeg går ud fra at arresthuset sørger for en mere grundig, løbende rengøring af toiletterne.

2.3.2. Køkkenfaciliteter

Arresthuset har eget institutionskøkken som forestår den daglige forplejning af de indsatte. Der er i køkkenet et stort komfur, emhætte, ovn og to store køleskabe. Ovn og emhætten er fra 1998. Køkkenet er meget flot nymalet (af en tidligere indsat). Væggene er lyse, skabe og skuffer er blåmalede. Køkkenet er rent, pænt og ordentligt.

I et tilstødende rum til køkkenet er der fryser og endnu et køleskab. I kælderen er der et viktualierum.

De indsatte har ikke noget egentligt køkken til eget brug. De har et rum der benyttes af gangmanden til opvask efter måltiderne og til anretning af den kolde aftensmad. I rummet er der et fælles køleskab, en elkedel og service. Der er ikke faciliteter til egentlig madlavning.

I rummet har de indsatte deres rengøringsskab. I skabet er der placeret rensesvæske til sprøjter. Der hang ikke vejledning i brug af rensesvæsken, men alene en produktinformation om væsken. Det blev oplyst at arresthuset er udgået for vejledninger, men at nye er bestilt.

I pkt. 4 i Direktoratet for Kriminalforsorgens rundskrivelse af 23. september 1996 om forsøg med rensesmiddel til forebyggelse af hiv/aids er det anført at vejledningen (pjece) – der indeholder en beskrivelse af rensemetoden og af forholdsregler der skal træffes hvis der sker uheld ved anvendelsen af rensesvæske – skal udleveres til alle nyindsatte, og at den tillige ”kan” placeres sammen med rensesvæsken.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Assens har jeg udtalt at vejledningen – selvom den udleveres til alle nyindsatte – efter min opfattelse, ligesom selve renevæsken, bør være umiddelbart tilgængelig for de indsatte så det er muligt at anvende vejledningen sammen med renevæsken.

Vejledningen bør således efter min opfattelse være umiddelbart tilgængelig for de indsatte så det er muligt at anvende vejledningen sammen med renevæsken.

Jeg går ud fra at arresthuset efter inspektionen og efter at have modtaget nye vejledninger i eller ved det pågældende skab har opsat vejledninger i brug af renevæsken.

Jeg kan i øvrigt oplyse at spørgsmålet om hvordan ordningen med renevæske fungerer, indgår i en spørgeskemaundersøgelse som ombudsmanden har iværksat vedrørende forholdene i arresthusene. (De fleste arresthuse har oplyst at ordningen med renevæske ikke fungerer uden problemer.) Jeg er endvidere bekendt med at direktoratet har foretaget en evaluering af ordningen og har besluttet at forlænge den i seks måneder, jf. Nyt fra Kriminalforsorgen, december 1998, s. 16. I spørgeskemasagen har jeg bedt direktoratet om at underrette mig om resultatet af den fornyede evaluering som direktoratet vil foretage.

I brev af 3. oktober 2000 meddelte direktoratet mig at forsøgsordningen er blevet permanentgjort således at renevæsken i fremtiden udleveres i portionsflasker. Jeg har i et brev af 1. november 2000 bedt direktoratet om en udtalelse om nærmere angivne forhold i den forbindelse.

2.3.3. Besøgslokale

Arresthusets besøgslokale er placeret på første sal. Lokalet er på ca. 12 m² med tilhørende toilet. Møblementet består af en briks, et sofabord, en reol og to lænestole. I reolen er der præservativer, engangslagner, bomuldslagner og en folder om aids. På væggene hænger der to rammer med papirklip. Møblerne er gamle og slidte. I loftet hænger meget højt en fuldstændigt rampone-ret PH-lampe hvis ledning er meget beskidt.

Der er et stort vinduesparti og højt til loftet. Vinduet er ikke blændet, men der synes ikke at være adgang til indkig fra omkringliggende huse medmindre man står op i lokalet. Der er ikke gardiner. Arresthuset oplyste at de er blevet revet ned af en indsat for et stykke tid siden. Gardinerne er ikke blevet hængt op endnu fordi man vil vente til vinduerne er blevet malet udvendigt.

Væggene er malet lyse med noget mønster bl.a. i en rosa farve. Væggene trænger i høj grad til ny maling. En indsat havde for nylig malet loftet, men nåede ikke videre. Malingen fremstår dermed ufærdig og sjusket.

Trods det store vindue og højden til loftet er lokalet fuldstændigt trist og rummer ikke en venlig atmosfære. Arresthuset oplyste at også besøgslokalet står for at blive istandsat.

Det tilhørende og tilstødende toilet er meget lyst og stort. Det er holdt forholdsvis pænt. Der var nye håndklæder og en ny lampe over vask og spejl.

Af Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulærer af 18. og 19. december 1980 om henholdsvis indsattes og varetægtsarrestanters adgang til brevveksling og besøg mv. fremgår det at besøgslokaler bør indrettes indbydende og

hyggeligt så der ”skabes en naturlig og venlig besøgsatmosfære”, jf. § 15, stk. 1, og § 14 i nævnte cirkulærer.

Besøgslokalet levede på ingen måde op til kravet om at det skal danne rammen om ”en naturlig og venlig atmosfære”.

Uanset ombygningsplanerne henstiller jeg at arresthuset snarest iværksætter en istandsættelse og rengøring af besøgslokalet. Jeg beder arresthuset om at underrette mig om hvad der sker i anledning af min henstilling.

2.3.4. Værksted

I stueetagen er der et smedeværksted. Værkstedet er efter det oplyste godkendt af Arbejdstilsynet. Det er ikke flugsikkert og kan derfor kun bruges af indsatte som er anmeldt til strafudståelse i åbent fængsel, eller selvmødere.

Der er i værkstedet maskiner og redskaber til fremstilling af bl.a. afstandsmaalere, zinkanoder og miniaturecykler i smedjern. Produkterne leveres til henholdsvis en bornholmsk betonfabrik og til detailhandelen.

Der er to vinduer og en dør ud til arealet omkring arresthuset. Endvidere er der en udluftningskanal.

I øvrigt foregår arbejdet i arresthuset på cellerne og i den ovenfor under pkt. 2.2. nævnte tremandscelle som er indrettet som småfagsværksted.

2.3.5. Fritidsrum

På første sal er der et stort, lyst rum med et bordtennisbord og en motionsribbe. Rummet er rent og pænt. Luften i lokalet var dårlig.

Der er to store vinduer med stort lysindfald. Den øvrige belysning sker ved fire store lamper med lysstofrør. Vinduerne kan åbnes, men er forsynet med hængelåse.

Jeg går ud fra at arresthuset vil sørge for regelmæssig udluftning i lokalet.

I forlængelse af bordtennisrummet ligger husets motionslokale. Rummene er adskilt af en dør. I døren er et hul som efter det oplyste er lavet for nogen tid siden af en indsat med et bordtennisbat.

Motionslokalet er småt og aflangt. Der er styrketræningsredskaber, vægtstænger, vægte og en kondicykel. For overskud fra udleje af tv har arresthuset for nylig bestilt en træningsmaskine fra Statsfængslet i Jyderup.

Der er ikke egentligt instruktionsmateriale til brug af de enkelte kondiredskaber. Det har der været, men det er smidt ud af de indsatte. En indsat har i stedet lavet nogle håndtegnede instruktioner som ligger i vindueskarmen.

Af den ovenfor nævnte rapport som direktoratets rejseinspektion afgav i oktober 1998, fremgår det at direktoratet fandt at den daværende skriftlige instruktion i anvendelse af kondiredskaber som var opsat på en opslagstavle i motionslokalet, kunne gøres bedre og mere synlig.

I betragtning af at rejseinspektionen allerede i oktober 1998 har gjort arresthuset opmærksom på at instruktion bør være opsat på et synligt sted i motionslokalet, er jeg uforstående over for at det ved min inspektion knap to år senere må konstateres at egentlig instruktion slet ikke forefandttes.

Jeg henstiller at arresthuset fremskaffer egentlig skriftlig vejledning i brugen af de pågældende redskaber og hænger den på et for brugerne synligt sted. Jeg beder om underretning når dette er sket.

Tider for brug af lokalerne fremgår ikke ved opslag eller lignende. Arresthuset oplyste at brug sker efter aftale med personalet (jf. nærmere herom under pkt. 3.2.), og at denne ordning fungerer udmærket. Arresthuset oplyste videre at vægtstængerne skal afskaffes dels af sikkerhedsmæssige grunde, dels fordi det støjer når de bliver smidt på gulvet, og dels af hensyn til Kriminalforsorgens arbejde med at ændre bodybuilderkulturen. Af sikkerhedsmæssige grunde skal der være to indsatte i lokalet ad gangen.

Lokalet bærer præg af flittigt brug. Det blev oplyst at det står over for istandsættelse.

Fritidsrummene giver mig ikke i øvrigt anledning til bemærkninger.

2.3.6. Undervisningslokale og lægeværelse

På første sal er der et lokale som bruges til både undervisning og lægekonsultation. I lokalet er der to håndvaske med spejle, et bord med to stole, en computer, en printer, et skab som læreren benytter, et målebånd på væggen og en personvægt (lægevægt).

Da lokalet benyttes til undervisning, er medicinskabet flyttet til personalets overnatningsrum på første sal. Lægejournalerne opbevares i dette skab (jf. pkt. 2.3.11.).

Lokalet bruges også til de indsattes møder med forsvarere.

Lokalet er rent, men virker lidt trangt og trænger til istandsættelse og maling.

I min rapport af 13. september 1999 vedrørende min inspektion af Arresthuset i Holstebro har jeg udtalt at det naturligvis ikke er hensigtsmæssigt at et lægeværelse fast benyttes til andre formål (i Holstebro som omklædnings- og natopholdsrum for personalet). Jeg tilføjede at jeg var opmærksom på at det var arresthusets bygningsmæssige forhold der havde ført til denne løsning. Jeg går ud fra at det samme gør sig gældende for så vidt angår Arresthuset i Rønne.

Jeg anmodede i rapporten direktoratet om en udtalelse om holdbarheden af denne løsning.

Direktoratet har hertil oplyst at den anvendte løsning naturligvis ikke er hensigtsmæssig, men en nødvendighed på grund af de bygningsmæssige forhold. I det omfang arresthuset drager omsorg for den fornødne orden og hygiejne, er det direktoratets opfattelse at løsningen ikke kan betragtes som værende uforsvarlig. Arresthuset havde telefonisk til direktoratet oplyst at løsningen ikke giver anledning til problemer i arresthuset.

Direktoratet oplyste endvidere at direktoratet havde anmodet arresthuset om fortsat at være opmærksom på at der drages omsorg for den fornødne orden og hygiejne.

Jeg meddelte herefter i en opfølgingsrapport af 27. juni 2000 direktoratet og arresthuset at jeg tog det oplyste til efterretning og ikke foretog mig mere vedrørende spørgsmålet.

Idet jeg går ud fra at der heller ikke i Arresthuset i Rønne er problemer i forbindelse med benyttelse af lægerummet til undervisning og de indsattes møder med forsvarere, og at dette arresthus ligeledes er opmærksom på at drage omsorg for den fornødne orden og hygiejne, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette spørgsmål. Endvidere går jeg ud fra at arresthuset og direktoratet er opmærksomme på problemstillingen i forbindelse med de omtalte byggeplaner.

2.3.7. Bibliotek

På cellegangen i stueetagen findes husets bibliotek. Biblioteket består af stålreoler der er sat op på væggen. Her står udlånsbøger fra Bornholms Centralbibliotek, tidsskrifter, pjecer mv. til fri afbenyttelse. Derudover kommer der ugentligt en bibliotekar i huset. Det blev oplyst at bibliotekaren også er behjælpelig med at finde udenlandsk litteratur.

Biblioteket giver mig ikke anledning til bemærkninger.

2.3.8. Gårdtursarealer

Der er to gårde som benyttes til gårdtur.

Den ene gård er omringet af en ikke særligt høj mur. På grund af flugtrisiko-
en kan den derfor kun bruges af indsatte der er anmeldt til strafudståelse i
åbent fængsel, eller selvmødere. Gården er udstyret med basketballnet, et
fodboldmål og to fasttømrede borde med bænke. Gården er belagt med bro-
sten. Der lå en fodbold i gården.

Den anden gård er overdækket med kraftigt trådnet og bruges af de øvrige
indsatte, herunder varetægtsarrestanter. Murene er rødmaledede. I midten af
arealet er placeret en blomsterkumme med et trolde træ. Gården er belagt
med cementgulv over brosten. Der lå en bold i gården.

Af vejledningen til de indsatte om ”ophold i Rønne Arrest” fremgår det at
der er adgang til ophold i gården en halv time om formiddagen og en halv
time om eftermiddagen.

2.3.9. Vaskefaciliteter

Der er som nævnt ovenfor vaskemaskine og tørretumbler i bade- og vaske-
rummet i stueetagen.

2.3.10. Andet

Arresthuset har et par depotrum med rengøringsmidler mv. Derudover er der
i kælderen et rum med værktøj (opbevaret aflåst), malingsdepot og et antal
tørresnore til tøj der ikke tåler tørretumling.

2.3.11. Personalerum mv.

Personalet har uden for det sikrede område et opholdsrum med tv-overvågning, tekøkken, mødebord, tv mv. Derudover er der et kontor til arrestforvareren og overvagtmasteren.

Inden for det sikrede område ligger personalets vagtkontor. Kontoret bruges endvidere til modtagelsessamtaler med de indsatte.

Både i stueetagen og på første sal er der et værelse med tilhørende toilet og bad til det personale der har døgnvagt. De indsattes journaler opbevares i værelset på første sal. Medicinudleveringen sker fra dette værelse. Værelserne er møbleret med seng, tv, radio, reoler mv. Lægejournalerne opbevares i et aflåst skab i lokalet på første sal. Kun personalet har nøgler til skabet.

Værelset og toilettet på første sal trængte i høj grad til maling, oprydning og rengøring. Det er muligt at bade ved en bruser hængt op over håndvasken. Der er ikke noget badeforhæng. Fliser og spejl er kalket til. Personalets toilet støder direkte op til de indsattes.

Værelset i stuen er, set i forhold til værelset på første sal stort, pænt, lyst og velholdt. Dette gælder også for så vidt angår bad og toilet.

Idet jeg går ud fra at arresthuset sørger for grundig rengøring af personalerum og personalet toilet på første sal, foretager jeg mig ikke videre vedrørende personaleforholdene som ikke i øvrigt giver mig anledning til bemærkninger.

3. Arbejde, fritid og undervisning

3.1. Arbejde

Arresthuset oplyste at der normalt er arbejde til to gangmænd der forestår rengøring, madudlevering, opvask og tøjvask. På tidspunktet for inspektionen beskæftigede arresthuset pga. lavt belæg dog kun én gangmand. Endvidere arbejder en havemand på husets omkringliggende areal.

På tidspunktet for inspektionen arbejdede to indsatte med at male arresthusets vinduer udvendigt.

Derudover var der i arresthusets (eneste) permanente værksted en indsat beskæftiget med smedearbejde. Der fremstilles miniaturecykler i smedejern der sælges til detailhandlen som pyntegenstande. Endvidere fremstilles afstandsmålere og såkaldte zinkanoder til brug for støbeprocessen i et bornholmsk betonfirma.

Cellearbejdet bestod i montagearbejde, herunder samling af julekalendere og ledningsholdere samt småopgaver for detailhandlen (logoer til en kunststoftrykforretning blev nævnt). Tidligere er der blevet samlet flag og rawlplugs.

Fire indsatte arbejdede sammen om julekalenderproduktionen i den omtalte tremandscelle der p.t. er indrettet til småfagsværksted (jf. pkt. 2.2.1. og 2.3.4.) Det øvrige cellearbejde foregik på enmandsceller uden fællesskab. Af arresthusets besvarelse i spørgeskemaundersøgelsen fremgår det at flere kan arbejde sammen på flermandscellerne.

Jeg kan oplyse at spørgsmålet om hvorvidt der er mulighed for at flere indsatte kan arbejde sammen i cellerne, er omfattet af den ovennævnte spørgeskemaundersøgelse, og at spørgsmålet var genstand for drøftelse under et møde den 17. maj 1999 mellem repræsentanter fra Direktoratet for Kriminalforsorgen og mig. Direktoratet oplyste den 7. oktober 1999 at direktoratet senere ville vende tilbage til spørgsmålet om baggrunden for den manglende mulighed for arbejdsfællesskab i nogle arresthuse og vedrørende mulighederne for at fastsætte ensartede regler på området. Spørgsmålet er efterfølgende blevet drøftet med arresthusene på et møde med arrestforvarerne den 10. maj 2000. På baggrund af disse drøftelser har direktoratet besluttet at nedsætte en lille arbejdsgruppe der skal se nærmere på fællesskab i arresthusene, herunder arbejdsfællesskab. Arbejdsgruppens arbejde forventes afsluttet senest i starten af november 2000, hvorefter direktoratet vil vende tilbage til spørgsmålet over for mig.

Arresthuset mente at der for tiden er tilstrækkeligt arbejde at tilbyde de indsatte. I perioder har det været svært at skaffe tilstrækkeligt arbejde, men overvagtimesterens deltagelse i møder i "faglig gruppe for lønarbejde" og aftalen med det ovennævnte betonfirma har til dels afhjulpet problemet.

Bortset fra arbejdet med ledningsholdere, der aflønnes efter tariffen fastsat af direktoratet, er alt arbejdet timelønnet. Det skyldes at arresthuset har vurderet at man opnår det bedste resultat ved timeaf lønning. Særligt smedearbejdet skal udføres utroligt præcist og grundigt.

De arbejdsmæssige forhold giver mig ikke anledning til bemærkninger.

3.2. Fritid

Arresthuset har et motionslokale med styrketræningsredskaber, vægtstænger, vægte og en kondicykel. I motionslokalet kan og skal der være to indsatte ad gangen, jf. i det hele pkt. 2.3.5.

Videre er der i arresthuset det ligeledes under pkt. 2.3.5. omtalte bordtennisrum. Her kan op til fire indsatte spille ad gangen.

Efter aftale med personalet er der adgang til fritidsrummene på hverdage i tiden efter kl. 16.00, på lørdage i tiden efter kl. 13.00 og på søn- og helligdage i tiden fra kl. 9.30 (bortset fra spisetiderne).

Enrumsanbragte kan benytte fritidsrummene uden for almindelig fællesskabstid og eventuelt spille bordtennis sammen med personalet.

Derudover kan de indsatte gøre brug af biblioteket samt basketballnettet og fodboldmålet med bolde på gårdtursarealet (jf. afsnittene 2.3.7. og 2.3.8.)

Endvidere er der undervisning i brug af pc og lejlighedsvis efter aftale med personalet adgang til bading i køkkenet.

Jeg har ingen bemærkninger til det oplyste om fritidstilbudene.

3.3. Undervisning

Arresthuset er tildelt 144 undervisningstimer om året. Som hovedregel udnyttes timerne fuldt ud, og nogle gange har der været brug for flere timer. Arresthuset har så søgt om og fået bevilget yderligere timer af direktoratet.

Der undervises i dansk, sprog og regning. Endvidere undervises i edb, hvilket dog er at betragte som et fritidstilbud.

Arresthuset har en fast lærer tilknyttet. Undervisning i edb varetages af personalet.

Jeg har ingen bemærkninger til det oplyste om undervisningstilbud mv.

4. Lægebetjening mv.

Arresthuset er tildelt to timers lægebetjening om ugen. Derudover tilkaldes lægen efter behov.

Under inspektionen blev omtalt en konkret sag om selvmordsforsøg i arresthuset som ombudsmanden af egen drift har indledt en undersøgelse af. Sagen verserer fortsat og vedrører nu på et mere generelt plan arresthusets problem med – ud over de få timer som dækkes af arresthuslægen – at få lægehjælp. Arresthuset tilkendegav at der inden for den seneste tid var gjort noget ved problemet. Dette kan muligvis tilskrives ombudsmandens reaktioner i anledning af den konkrete sag. Denne sag behandles ikke nærmere i denne rapport, men nævnes under pkt. 7.2.8.

To gange årligt kommer apoteket for at foretage kassation af medicin.

Nedtrapning af stofmisbrugere i arresthuset sker via Bornholms Amts misbrugskonsulent.

Af og til, men ikke ofte og ikke i stort omfang, cirkulerer der euforiserende stoffer (primært hash) i arresthuset. Arresthuset oplyste at de bygningsmæssige forhold muliggør indsmugling, men at arresthuset går ud fra at en ombygning vil begrænse indsmuglingsvejene.

Da arresthuset er småt, er personalet med det samme klar over tilstedeværelsen af stoffer. Det fører bl.a. til yderligere visitationer.

5. Belæg

Arresthuset har som nævnt kapacitet til 18 indsatte. I 1999 var det gennemsnitlige belæg på 13,2 og i år 2000 pr. 1. august 2000 på 12,7.

Arresthuset har ud over fængselsafsonere og varetægtsarrestanter en del bødefsonere indsat. På grund af de geografiske forhold huser arresthuset af og til fængselsafsonere med tilladelse til frigang til f.eks. beskæftigelse gennem længere tid. Derudover har arresthuset fungeret som moderanstalt for fængselsafsonere der i medfør af straffelovens § 49, stk. 2, overføres til dertil godkendte behandlingsinstitutioner på Bornholm.

Mange af arresthusets indsatte som er anmeldt til strafudståelse i øvrige institutioner, herunder særligt i lukkede fængsler, foretrækker at blive i arresthuset.

5.1. Stærke/svage indsatte

Arresthuset oplyste at det på tidspunktet for inspektionen ikke var personalets indtryk at der var store problemer med afhængighedsforhold mellem de indsatte på grund af stoffer eller rockertilhørsforhold.

På et tidspunkt da arresthuset havde to indsatte med rockerrelationer, gik flere indsatte i frivilligt enrum, og en indsat undveg. Ingen af de indsatte gav direkte udtryk for sammenhængen mellem de frivillige enrumsanbringelser og de indsatte med rockertilhørsforhold, men efter personalets opfattelse var der en sådan sammenhæng.

5.2. Unge

Det sker indimellem at arresthuset i meget kort tid (en til tre dage) huser indsatte under 18 år. Der findes ikke varetægtssurrogater på øen. De unge overføres til institutionerne Sønderbro eller Sølager.

Arresthuset holder så vidt muligt de unge adskilt fra det øvrige klientel. I det omfang der skønnes at være behov for fællesskab, forsøger arresthuset at finde en indsat som vurderes ikke at ville påvirke den unge i negativ retning. Det kan være et problem at få etableret fællesskab med egnede indsatte fordi de ofte foretrækker almindeligt fællesskab med husets øvrige indsatte.

Derudover bruger personalet forholdsmæssigt mere tid på den unge.

5.3. Kvinder

Arresthuset huser ikke ofte kvinder. Kvinderne bestemmer selv om de vil have fællesskab med arresthusets mandlige indsatte. Et sådant fællesskab volder efter arresthusets opfattelse ikke problemer af nogen art.

Idet jeg går ud fra at arresthuset i det omfang det er muligt, aktivt søger at hindre afhængighedsforhold mellem de indsatte indbyrdes, herunder indbyrdes udnyttelse, har jeg ingen bemærkninger til det oplyste om arresthusets belæg.

6. Andre forhold

6.1. Forplejning og adgang til køkkenfaciliteter

De indsatte får mad fra arresthusets eget køkken. Maden sammensættes i overensstemmelse med kostcirkulæret. Der er i arresthuset stor tilfredshed med at have eget køkken og med maden. Nogle indsatte kan være utilfredse med sammensætningen af menuen, men der synes at være bred enighed om at det er en stor fordel at maden tilberedes i arresthuset. Tanken om og duften af den daglige madlavning er medvirkende til at skabe en hel hverdag. Arresthuset oplyste at Levnedsmiddelstyrelsens kostkonsulent har udtrykt tilfredshed med køkkenet og kstsammensætningen.

De indsatte har ikke selv et egentlig køkken, men alene det under pkt. 2.3.2. nævnte rum (oprindeligt en celle) hvori gangmanden bl.a. vasker op. Her har de indsatte – som nævnt – et fælles køleskab og adgang til at koge vand og til service. Generelt er der ikke problemer med tyveri af madvarer mellem de indsatte.

Arresthuset giver indimellem mulighed for at de indsatte efter aftale med en fængselsfunktionær kan købe ind og lave mad (i institutionskøkkenet). Oftest begrænser det sig til bagning.

Jeg har rejst en generel sag over for direktoratet om indsattes adgang til selv at lave mad i arresthuse. Denne sag er endnu ikke afsluttet.

Jeg vil orientere arresthuset om udfaldet af denne sag, men jeg foretager mig ikke i øvrigt mere vedrørende køkkenfaciliteter og forplejning.

6.2. Mad udefra

I forbindelse med spørgeskemaundersøgelsen har arresthuset oplyst at der ikke er mulighed for at de indsatte kan købe færdigtillavede måltider uden for arresthuset.

Jeg går ud fra at de indsatte i lighed med hvad der er tilfældet i andre arresthuse, har mulighed for ved given lejlighed f.eks. at bestille pizza fra et pizzeria i byen.

6.3. Købmand

To gange ugentligt bliver der efter bestilling leveret varer fra en lokal købmand. Det har efter det oplyste været svært at få aftalen med købmanden i stand, og det ville være ønskeligt om der var mulighed for at få nogle varer i udvalg. Det har imidlertid ikke været muligt at opnå en bedre ordning.

6.4. Vold mv.

Ifølge arresthusets besvarelse i spørgeskemaundersøgelsen havde der i de seneste to år forud for undersøgelsen både været voldsepisoder mellem de indsatte, alvorlige undvigelsesforsøg, undvigelser og selvmordsforsøg.

Under inspektionen oplyste arresthuset nærmere om henholdsvis undvigelse og forsøg herpå. I 1996 forsøgte en indsat at true sig ud af arresthuset med en attrappistol. Det lykkedes imidlertid personalet at få den indsatte overmandet. I 1997 skete en undvigelse fra gårdtursarealet. En indsat sprayede deodorant i ansigtet på en fængselsfunktionær og undveg derefter over muren.

6.5. Tv-ordning

Arresthuset udlejer tv'er til de indsatte. Lejen er fem kr. pr. dag.

Ombudsmanden har af egen drift over for Direktoratet for Kriminalforsorgen rejst nogle generelle spørgsmål om tv-ordninger i landets arresthuse og betalingen herfor. Denne undersøgelse er ikke endeligt afsluttet.

Jeg foretager mig ikke noget vedrørende tv-ordningen i Arresthuset i Rønne.

6.6. Fællesskab

Arresthuset oplyste at de indsatte har adgang til fællesskab i motionslokalet mv. på hverdage efter kl. 16.00, på lørdage fra kl. 13.00 og på søn- og helligdage hele dagen bortset fra i spisetiderne.

Derudover er der adgang til besøg i opholdsrum (cellefællesskab) på hverdage fra kl. 19.00 til kl. 21.00, på lørdage fra kl. 13.00 og på søndage efter morgenmad. På tre-mandscellerne må der maksimalt opholde sig seks indsatte ad gangen og på de øvrige celler maksimalt fire indsatte ad gangen.

Det oplyste om fællesskab giver mig ikke anledning til bemærkninger.

Spørgsmålet om fællesskab blev som bekendt, jf. også ovenfor under pkt. 3.1., drøftet på direktoratets møde den 10. maj 2000 med arrestforvarerne. Jeg vil, som det fremgår under pkt. 3.1., modtage underretning fra direktoratet når den nedsatte arbejdsgruppe har afsluttet sine overvejelser.

6.7. Besøg

Der er mulighed for besøg en gang ugentligt af en times varighed. Besøgstilladelse forudsættes.

Besøgstiden er dagligt fra kl. 13.00 til kl. 16.00.

Arresthuset oplyste at besøgsreglerne administreres forholdsvis konsekvent, men at der er plads til at tage individuelle hensyn. Besøg fra Sjælland eller Jylland kan f.eks. strækkes over en hel dag. Ligeledes tillades besøg uden for den fastsatte besøgstid hvis det er nødvendigt af hensyn til den besøgende, og opdeling af besøget hvis der er børn med.

Arresthusets besøgsordning giver mig ikke anledning til bemærkninger.

6.8. Talsmandsordning

Arresthuset oplyste at de indsatte ikke har en egentlig talsmand. De indsatte vælger ad hoc talsmænd når der er emner som ønskes drøftet.

Personalet har derudover en del kontakt til gangmændene.

Nærmere regler om organisatoriske drøftelser med de indsatte er fastsat i direktoratets cirkulære af 15. marts 1978. Efter cirkulærets § 2 påhviler det enhver institution hvor de indsatte i almindelighed er anbragt i fællesskab, at fastlægge sådanne organisatoriske rammer som under hensyn til institutionens struktur og størrelse samt klientellets sammensætning må anses for egnede til drøftelse med de indsatte eller repræsentanter for disse. I institutioner hvor fællesskab kun i begrænset omfang er gennemført, skal der lejlighedsvis afholdes møde med grupper af de indsatte der har adgang til fællesskab, jf. § 3.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Viborg rettede dette arresthus henvendelse til Dansk Arrestforvarerforening med anmodning om at foreningen kontaktede direktoratet med henblik på udarbejdelse af ensartede regler for talsmandsvirksomhed i arresthusene. Direktoratet modtog en sådan henvendelse fra Dansk Arrestforvarerforening den 21. juni 1999. Det fremgår af henvendelsen at spørgsmålet om ensretning af praksis på området havde været drøftet på foreningens årsmøde, og at man var nået til den konklusion at foreningen ville fraråde at praksis forsøges ensrettet, idet dette i visse arresthuse vil betyde en stramning der ikke findes hensigtsmæssig eller nødvendig.

Arrestforvarerforeningen har over for direktoratet bl.a. peget på at de indsattes mulighed for fællesskab i de enkelte arresthuse vil være af stor relevans for hvorledes talsmandsordningen bør være. Jeg bad direktoratet om at underrette mig om resultatet

af direktoratets behandling af denne henvendelse, og direktoratet har ved brev af 29. januar 2000 bl.a. svaret følgende:

” ...

Direktoratet er enig i, at det udfra ovennævnte betragtninger vil være uhensigtsmæssigt at udarbejde ensartede regler for talsmandsordninger på arresthusområdet, men mener i overensstemmelse med forningens holdning, at de indsatte via den lokale husorden, opslag eller lignende bør sikres en orientering om, hvorledes de organisatoriske former for drøftelser med de indsatte administreres i det enkelte arresthus.

Direktoratet har derfor dags dato anmodet arresthusene om at sørge for, at de indsatte via den lokale husorden, opslag eller lignende orienteres om, hvorledes de organisatoriske former for drøftelser med de indsatte administreres i arresthuset.”

Af arresthusets husorden fremgår ikke noget om de organisatoriske rammer for drøftelser med de indsatte. Heller ikke på min rundgang så jeg opslag herom.

Jeg anmoder arresthuset om en udtalelse om hvordan arresthuset agter at leve op til kravet i det nævnte cirkulære om at formen for drøftelser med de indsatte skal være fastlagt. Endvidere beder jeg arresthuset om at oplyse hvad direktoratets anmodning om orientering af de indsatte om hvordan de organisatoriske former for drøftelser med de indsatte administreres i arresthuset, herefter giver anledning til. Jeg henviser i den forbindelse arresthuset til at forelægge eventuelle tvivlsspørgsmål for direktoratet.

6.9. Avishold

Ud over Bornholms Tidende holder arresthuset ikke aviser.

De indsatte har dagligt mulighed for at købe aviser fra en lokal kiosk, og enkelte indsatte abonnerer selv på aviser.

6.10. Samarbejde med de sociale myndigheder

I forbindelse med sagsbehandlingen af de indsatte er arresthuset i jævnlig kontakt med de sociale myndigheder. Derudover sker arresthusets kontakt med de sociale myndigheder via Kriminalforsorgen i Frihed (KIF), der jævnligt holder møder med øens fem kommuner. Arresthuset og KIF har et godt samarbejde.

KIF deltager i arresthusets ugentlige sagsbehandlermøder. Derudover kommer KIF når der er behov for det, bl.a. i forbindelse med modtagelse af nye indsatte, retsmøder mv.

Dette giver mig ikke anledning til bemærkninger.

6.11. Elartikler

Af arresthusets besvarelse i spørgeskemaundersøgelsen fremgår det at der på grund af elkapaciteten er grænser for hvor mange elartikler der kan være på cellerne. Det er tilladt at have kaffemaskine, tv, radio og tv-spil. Siden spørgeskemaundersøgelsen er radio – bl.a. på grund af et stort strømforbrug til tv – blevet gjort til fast celleinventar.

Af sikkerhedsmæssige grunde tillader arresthuset ikke (længere) video på cellerne.

6.12. Transport

På grund af arresthusets beliggenhed er transport generelt et problem.

Arresthuset er dog sjældent nødt til at overføre indsatte til andre institutioner. Kun i tilfælde med behov for anbringelse i sikringscelle (som ikke findes i arresthuset) har

arresthuset set sig nødsaget til at træffe beslutning om overførsel til Københavns Fængsler. Samarbejdet med Københavns Fængsler er godt. Imidlertid kan den over søiske transport være problematisk. Hverken færger eller fly er indstillede på at transportere urolige indsatte. De gamle bornholmerfærger har en arrest om bord, mens den nye katamaranfærge ikke har et tilsvarende rum.

Indsatte som er i regelmæssigt udgangsforløb, tager selv færgen til København. Transport af indsatte som endnu ikke er i almindeligt uledsaget udgangsforløb, kræver derimod ledsagelse af en fængselsfunktionær.

Arresthuset oplyste at dette i høj grad belaster arresthusets budget, hvori der ikke i tilstrækkeligt omfang er taget højde for merudgifterne til transport. Dette gælder transportudgifterne både til ledsagelse af indsatte og til de ansattes møde- og kursusvirksomhed. Arresthuset skønnede at arresthuset årligt ville have 15 transporter á ca. 1.400 kr.

Jeg henleder direktoratets opmærksomhed på det af arresthuset anførte om de budget- og bevillingsmæssige problemer som er knyttet til arresthusets beliggenhed. Herudover foretager jeg ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

7. Gennemgang af rapporter

Ved inspektionens begyndelse bad jeg om at modtage kopi af arresthusets rapporter mv. for perioden fra den 30. juni 1999 til den 30. juni 2000 vedrørende disciplinærsager – hvis antallet oversteg 20, dog

kun de seneste 20. Jeg bad desuden om at modtage kopi af arresthusets rapporter vedrørende magtanvendelse og anbringelse i observationscelle i den samme periode.

Jeg har herefter modtaget 13 forhørsnotater og to rapporter om observationscelleanbringelse. Jeg har ikke modtaget rapporter om magtanvendelse, og jeg går derfor ud fra at der ikke har været nogle tilfælde af magtanvendelse i den pågældende periode.

Ved min gennemgang af det modtagne materiale har jeg navnlig haft opmærksomheden henledt på hvorvidt proceduren i forhold til de gældende regler er blevet fulgt. Jeg har også været opmærksom på spørgsmålet om overholdelse af reglerne om notatpligt. Gennemgangen giver mig anledning til følgende bemærkninger:

7.1. Disciplinærsager

7.1.1.

Af de 13 forhørsnotater fremgår det at to vedrørte varetægtsarrestanter, 10 vedrørte personer som udstod fængselsstraffe, og det sidste en person som udstod en hæftestraf.

Otte sager endte med ikendelse af disciplinærstraf, i syv tilfælde strafcelle og i ét tilfælde bøde og betinget strafcelle. I fem af disse sager blev der hos de indsatte endvidere konfiskeret og destrueret rygeremedier, og i én af sagerne blev effekter tillige henlagt på depot.

Én af sagerne endte med tildeling af en advarsel. Også i denne sag blev der hos den indsatte konfiskeret og destrueret et rygeremedie.

Tre sager endte med enrumsanbringelse. I alle tre sager var der forud herfor sket foreløbig enrumsanbringelse. I to af sagerne om enrumsanbringelse skete der tillige politianmeldelse, heraf blev der i den ene sag endvidere truffet beslutning om brev- og besøgskontrol og fastsat nærmere retningslinier vedrørende besøg. I den tredje af disse tre sager blev effekter konfiskeret og destrueret.

Én sag endte med en enrumsanbringelse af en sådan karakter at den indsatte (som udstod en fængselsstraf) ikke blev udelukket fra alt fællesskab "forstået på den måde at han kan få fællesskab i fællesskabstiden med max. 1 medindsat og altid for låst dør." Af rapporten som ligger til grund for den foreløbige enrumsanbringelse, fremgår det at foranstaltningen skyldtes det forhold at indsatte den 27. september 1997 overfaldt en fængselsfunktionær. Af forhørsnotatet fremgår det at "farlighedskriteriet ved undvigelsen den 27. september 1997, hvor den indsatte ikke tøvede med at true personalet" er baggrunden for den videre anbringelse i enrum.

Der er således tale om et disciplinært forhold som ligger længere end to år tilbage i tiden, og som dermed ikke er begået i løbet af eller umiddelbart i tilknytning til den periode som jeg bad om rapporter fra. Sagen indgår derfor ikke i den kategori af sager som jeg bad om at låne, og derfor heller ikke i min gennemgang nedenfor af disciplinærsager.

Alle de øvrige (12) sager indgår i min undersøgelse. Det skyldes at de krav der gælder for behandlingen af sager der ender med disciplinærstraf, dvs. strafcelle eller bøde (jf. § 1, stk. 1, 1. punktum, i disciplinærstrafcirkulæret, angivet nedenfor), også gælder i tilfælde hvor der anvendes andre foranstaltninger (f.eks. enrumsanbringelse) over for den indsatte, herunder varetægts-

arrestanter, jf. pkt. 11 i direktoratets vejledning af 5. december 1995 om behandling af sager om disciplinærstraf mv. i Kriminalforsorgens anstalter og arresthuse.

Reglerne om gennemførelse af disciplinærsager over for afsonere (af både hæfte- og fængselsstraffe) findes i fuldbyrdelsesbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 421 af 21. juni 1973 med senere ændringer om fuldbyrdelse af frihedsstraf) og Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 10. marts 1976 med senere ændringer om anvendelse og fuldbyrdelse af disciplinærstraf over for indsatte og om disciplinærsagers gennemførelse. For så vidt angår varetægtsarrestanter, findes reglerne i bekendtgørelse nr. 491 af 12. september 1978 om ophold i varetægtsfængsel og i direktoratets cirkulære af 13. september 1978 med senere ændringer.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i forlængelse af disse cirkulærer udstedt den ovenfor nævnte vejledning af 5. december 1995 om behandling af sager om disciplinærstraf mv. i kriminalforsorgens anstalter og i arresthusene.

Bestemmelserne i §§ 5-10 i cirkulæret vedrørende varetægtsarrestanter er indholdsmæssigt identiske med bestemmelserne i §§ 6-11 i cirkulæret vedrørende afsonere. I det følgende er det cirkulæret vedrørende afsonere der er anvendt.

7.1.2.

Efter cirkulærets § 6 kan den indsatte hvis der er begrundet formodning om at denne har overtrådt bestemmelser der må antages at medføre disciplinær-

straf af strafcelle, midlertidigt anbringes i forhørscele. Anbringelse i forhørscele kan dog efter bestemmelsen kun ske hvis det er nødvendigt til undersøgelsens gennemførelse. Hvis beslutningen er truffet af andre end institutionens leder, skal denne snarest underrettes om anbringelsen, jf. § 6, stk. 1, 2. punktum. Den indsatte skal snarest muligt orienteres om begrundelsen for anbringelsen og skal have lejlighed til at udtale sig, jf. § 6, stk. 2. Tiden tilbragt i forhørscele skal fradrages i udståelsen af strafcelle, jf. § 6, stk. 3.

Det fremgår af vejledningens pkt. 9, sidste pind, at der i det forhørsnotat der skal udfærdiges efter cirkulærets § 9, stk. 4, jf. nedenfor, skal gøres notat om bl.a. varigheden af en eventuel forudgående forhørscelleanbringelse.

For at det er muligt at efterprøve om de øvrige bestemmelser i disciplinærstrafcirkulærets § 6 (stk. 1 og 2) er overholdt, må der efter min opfattelse gøres notat også om overholdelsen af disse bestemmelser.

Der var forhørscelleanbringelse i ét tilfælde (rapport af 11. august 1999 og forhørsprotokollen, s. 9).

Der er i forhørsnotatet gjort notat om anbringelsen i forhørscele og tidspunktet herfor. Videre er der oplysning om at den tid som den indsatte har været forhørscelleanbragt, medregnes i den ikendte strafcelle. Det fremgår således udtrykkeligt af forhørsnotatet at der er sket fradrag for anbringelsen i den idømte disciplinærstraf, jf. cirkulærets § 6, stk. 3.

Af rapporten som ligger til grund for forhørscelleanbringelsen, fremgår det hvem der traf beslutningen om forhørscelleanbringelse, herunder at det ikke var institutionens leder (arrestforvareren). Det fremgår ikke udtrykkeligt af

rapporten om arrestforvareren blev underrettet, og i givet fald hvornår, jf. § 6, stk. 1, 2. punktum. Imidlertid afholdt arrestforvareren dagen efter forhørs-celleanbringelsen – som skete kl. 20.55 – forhør kl. 12.20 og blev således senest på det tidspunkt underrettet om anbringelsen.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Nykøbing Falster har Direktoratet for Kriminalforsorgen foranlediget af mig udtalt at det er direktoratets opfattelse at underretning af institutionens leder ”dagen efter” at beslutningen er truffet, ligger inden for rammerne af ”snarest muligt” i de tilfælde hvor beslutningen om anbringelse i forhørs-celle træffes efter normal arbejdstid. For så vidt angår forhørs-celleanbringelse i weekenden, udtalte direktoratet i samme forbindelse at orientering af arresthusets leder straks mandag morgen ved forhørs-celleanbringelser i weekenden på tidspunkter hvor mandagen ikke er ”dagen efter”, efter omstændighederne vil være i overensstemmelse med cirkulærets § 6, stk. 1, 2. punktum.

Jeg tog det af direktoratet oplyste til efterretning.

Underretningen af arrestforvareren skete således inden for de tidsmæssige rammer i cirkulærets § 6, stk. 1, 2. punktum. Ud over at henlede arresthusets opmærksomhed på at der efter min opfattelse – som ovenfor anført – bør gøres notat om hvorvidt der er sket underretning, og i givet fald hvornår, foretager jeg mig ikke videre i den anledning.

Det fremgår ikke af rapporten om den indsatte har haft lejlighed til at udtale sig i forbindelse med forhørs-celleanbringelsen, jf. cirkulærets § 6, stk. 2.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om den indsatte blev partshørt i forbindelse med anbringelsen, og om at vedlægge eventuelle notater herom.

Forhørscelleanbringelse forudsætter som anført i cirkulærets § 6, stk. 1, at det er "nødvendigt af hensyn til undersøgelsens gennemførelse".

Der ses ud fra oplysningerne i forhørsnotatet ikke at være foretaget undersøgelser i tidsrummet mellem forhørscelleanbringelsen og forhøret.

Jeg beder arresthuset om en udtalelse om grundlaget for anbringelse i forhørscelle set i relation til betingelsen om at anbringelsen skal være nødvendig af hensyn til undersøgelsens gennemførelse.

7.1.3.

Disciplinærsager skal behandles hurtigst muligt, jf. cirkulærets § 7, stk. 2.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Nykøbing Falster har jeg udtalt at forhør der afholdes op til tre dage efter indberetningen, efter min opfattelse for så vidt er i overensstemmelse med § 7, stk. 2. Jeg har samtidig bedt Direktoratet for Kriminalforsorgen om en udtalelse om hvor grænsen ligger i bestemmelsen (når der ikke foreligger særlige omstændigheder der gør at forhør ikke kan afholdes inden for tre dage, f.eks. at den indsatte på grund af bortgang eller lignende er fraværende fra institutionen). Direktoratet har i en udtalelse af 1. december 1999 bl.a. anført følgende:

”Cirkulærets § 7, stk. 2, vedrører alle de sagsbehandlingsskridt, der findes påkrævet, for at disciplinærsagen kan gennemføres, jf. § 7, stk. 1.

I en række tilfælde vil det være påkrævet at indhente yderligere indberetninger eller foretage afhøringer af personale eller medindsatte. Disse sagsbehandlingsskridt vil almindeligvis foretages inden forhøret af den indsatte, jf. herved cirkulærets § 9. Endvidere kan det i en række situationer være nødvendigt at foretage genafhøring af såvel den indsatte som af vidner.

Det er direktoratets opfattelse, at der allerede af disse grunde ikke kan fastsættes en fast øvre grænse for, hvor lang tid der må gå inden (endeligt) forhør af den indsatte. Der henses her bl.a. til, at personale, der skal afhøres, kan have tjenestefri, være på ferie etc.

Det er dog direktoratets opfattelse, at der altid snarest skal foretages en gennemlæsning af en indberetning, når denne modtages, med henblik på en vurdering af, hvorledes sagens videre behandling skal tilrettelægges, således at yderligere bevisoptagelse kan ske hurtigst muligt.

Det er endvidere direktoratets opfattelse, at forhør af den indsatte bør ske hurtigst muligt, således at den indsatte endnu har det passerede i frisk erindring, da dette findes at have betydning for den indsattes mulighed for at forsvare sig og fremkomme med fyldestgørende oplysninger til brug for disciplinærsagens afgørelse.”

Med den bemærkning at min anmodning om en udtalelse om grænsen netop vedrørte den situation hvor der ikke er særlige omstændigheder til hinder for afholdelse af forhør (f.eks. fravær af personale/indsatte der skal afhøres), tog jeg det af direktoratet oplyste til efterretning. Jeg tilkendegav samtidig at jeg er enig med direktoratet i at forhør af den indsatte bør ske hurtigst muligt under hensyntagen til eventuel yderligere efterforskning.

Ved vurderingen af spørgsmålet om den tidsmæssige behandling af sagen må der efter min opfattelse i øvrigt lægges vægt på om den indsatte i forbindelse med det disciplinære forhold er hensat i forhørs-celle eller foreløbigt enrum.

Fire af sagerne er behandlet den samme dag som indberetningen, en af sagerne er behandlet den samme dag som den pågældende returnerede efter udeblivelse fra udgang, fire af sagerne er behandlet dagen efter indberetningen, en sag er behandlet to dage efter indberetningen, og to sager (forhørsprotokollen, s. 17 og s. 25) er behandlet tre dage efter at de indsatte som følge af indberetningerne (forud for forhøret) blev foreløbigt enrumsanbragt.

Under henvisning til at de pågældende var foreløbigt enrumsanbragt, beder jeg arresthuset om at oplyse årsagen til at de to sidstnævnte sager først blev behandlet tre dage efter at de indsatte som følge af indberetningerne (forud for forhøret) blev foreløbigt enrumsanbragt.

7.1.4.

§ 9 i disciplinærstrafcirkulæret har følgende indhold:

"§ 9. I disciplinærsager i øvrigt gøres den indsatte bekendt med, hvad der er indberettet, og orienteres i hovedtræk om, hvad der måtte være fremkommet under eventuelle afhøringer i sagen.

Stk. 2. Afgørelsen træffes under den indsattes tilstedeværelse, efter at han har haft lejlighed til at udtale sig.

Stk. 3. Alle afhøringer skal overværes af en af institutionens funktionærer.

Stk. 4. Om disciplinærsagens gennemførelse gøres notat i en særlig protokol. Notatet skal indeholde en gengivelse af det indberettede og de afgivne forklaringer, der skal protokolleres, medens vedkommende er til stede. Protokollatet søges affattet således, at det kan godkendes af den pågældende. Notatet skal endvidere indeholde oplysning om, hvilke bestemmelser der anses overtrådt, på hvilket grundlag dette anses for bevist og oplysning om afgørelsen."

I alle forhørsnotaterne er der refereret fra de rapporter (indberetninger) som ligger til grund for sagerne. Af 11 af forhørsnotaterne fremgår det desuden at

der ”til forhøret er fremlagt rapport”. Alle de forhørte indsatte har i større eller mindre omfang forholdt sig til oplysningerne i indberetningerne.

Jeg lægger herefter til grund at de indsatte enten ved skriftligt eller mundtligt referat forud for at afgørelserne blev truffet, blev gjort bekendt med det indberettede, jf. cirkulærets § 9, stk. 1. De indsatte har endvidere haft lejlighed til at udtale sig herom, jf. § 9, stk. 2.

Jeg lægger på denne baggrund til grund at der i alle tilfælde er sket fornøden partshøring over indberetningerne efter cirkulærets § 9, stk. 1 og 2, og forvaltningslovens § 19.

Af forhørsnotatet s. 27 i forhørsprotokollen fremgår det at den indsatte under forhøret nægtede den tilståelse (om medvirken til flugtforsøg) som han ifølge en indberetning af 26. marts 2000 den samme dag havde aflagt, og oplyste at de effekter (egnede til brug i forbindelse med flugtforsøg) som ifølge en visitationsrapport af 26. marts 2000 var blevet fundet på hans celle, havde været der da han flyttede ind. Af forhørsnotatet fremgår det videre at forhørslederen på den baggrund havde samtaler med dels den fængselsfunktionær som indberettede forholdet, dels den fængselsfunktionær som havde visiteret den indsattes celle før han flyttede ind. Den indsatte blev herefter (mundtligt) foreholdt forklaringen som den indberettende funktionær havde afgivet, mens den anden funktionærs forklaring (så vidt ses) ikke blev forelagt den indsatte før der blev truffet afgørelse i sagen.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvorfor den indsatte ikke blev orienteret om begge vidneforklaringer og dermed ikke fik lejlighed til at udtale sig om dem, jf. ovennævnte cirkulæres § 9, stk. 1 og 2, og forvaltningslovens § 19.

Jeg bemærker i den forbindelse at der efter forvaltningslovens § 19 alene skal ske partshøring over de pågældende oplysninger hvis de ”er til ugunst for den pågældende part og er af væsentlig betydning for sagens afgørelse”, og at der i bevisbedømmelsen i sagen (tilsyneladende) ikke er lagt vægt på den vidneforklaring som (så vidt ses) ikke blev foreholdt den indsatte.

Da det i forhørsnotaterne i alle tilfælde afslutningsvis er angivet på hvilket tidspunkt forhørene sluttede, lægger jeg endvidere til grund at de indsatte har været til stede (også) mens afgørelsen blev truffet, jf. cirkulærets § 9, stk. 2.

7.1.5.

Alle afhøringer skal overværes af et vidne, jf. disciplinærstrafcirkulærets § 9, stk. 3, og det skal af forhørsprotokollen med navn og titel fremgå hvem der har fungeret som vidne, jf. vejledningens pkt. 10.

Dette er angivet i samtlige tilfælde.

Den funktionær der har foretaget indberetningen, eller andre der har været involveret i forholdet, må ifølge vejledningens pkt. 8 ikke fungere som vidne i sagen. Er der ikke andre personalemedlemmer til stede, bør forhøret udsættes medmindre den indsatte ønsker forhøret gennemført, eller særlige omstændigheder taler imod en udsættelse af forhøret.

I samtlige sager var vidnet forskelligt fra indberetteren eller andre der havde været involveret i forholdet.

7.1.6.

Der er i alle sager gjort notat om disciplinærsagens gennemførelse, jf. cirkulærets § 9, stk. 4, 1. punktum.

7.1.6.1.

Nærmere regler om den protokol der skal anvendes efter denne bestemmelse, findes i disciplinærstrafvejledningens pkt. 10. Heraf fremgår det at kravet om en "særlig protokol" kan opfyldes ved at anvende et ringbind under forudsætning af at der sker fortløbende sidenummerering. Hvis en side ikke er helt udfyldt, bør det ifølge vejledningen markeres med en lodret streg fra sidste sætning og siden ud.

De fire forhør er noteret på særskilte sider og skrevet på maskine/pc, og jeg går ud fra at de herefter er indsat i ringbind.

Der er foretaget fortløbende, håndskreven nummerering af siderne i forhørsprotokollen (ringbindet). Siderne i de enkelte forhør indgår således i den fortløbende nummerering.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Herning har direktoratet efter forespørgsel fra mig udtalt følgende:

”...

Det er direktoratets opfattelse, at kravet om fortløbende paginering ikke kan opfyldes ved nummerering af det enkelte forhørsudskrift. Baggrunden for kravet om fortløbende paginering er, at det bør sikres, at det kan konstateres, at der ikke er bortkommet/fjernet sider fra den anvendte protokol, og dette sikres

ikke ved den foretagne nummerering, som ikke angiver, hvor mange sider den enkelte forhørsudskrift består af.

Direktoratet har over for arresthuset tilkendegivet, at den foretagne nummerering for fremtiden bør suppleres med fortløbende paginerings af de enkelte sider.
...”

Jeg har meddelt Direktoratet for Kriminalforsorgen at jeg er enig med direktoratet i at der skal foretages fortløbende nummerering af samtlige sider i forhørsprotokollen.

Ved den fremgangsmåde som Arresthuset i Rønne anvender, foretages der en fortløbende nummerering af samtlige sider i forhørsprotokollen. De fastsatte krav herom er således opfyldt.

Bortset fra forhørsnotatet i forhørsprotokollen, s. 5 og 6 er der i alle tilfælde efter den sidste sætning foretaget markering med først en vandret streg og derefter en diagonal streg på ikke helt udfyldte sider.

Idet de vandrette og diagonale streger tjener samme formål som en lodret streg, og idet jeg går ud fra at sagen uden streger er udtryk for et enkeltstående tilfælde, foretager jeg mig ikke mere i den anledning.

Efter vejledningens pkt. 10 skal dato for indberetningen og øvrige dokumenter der fremlægges til protokollen, tydeligt fremgå af protokollen.

I alle sager er der forholdt i overensstemmelse hermed.

Det skal efter vejledningens pkt. 10 endvidere fremgå af protokollen om den indsatte har godkendt gengivelsen af sin forklaring.

I alle sager er det anført at den indsatte har godkendt sin forklaring. I sagen i forhørsprotokollen, s. 27ff er det dog ikke angivet om den indsatte har godkendt den forklaring som han afgav i den sidste del af forhøret, som blev udsat med henblik på at indhente yderligere oplysninger.

Dette burde have fremgået.

I to af sagerne er det anført at forklaringen blev oplæst og godkendt.

Idet jeg går ud fra at det i forhørsprotokollen anførte om at de indsatte har godkendt deres forklaringer, er udtryk for at de indsatte efter at have fået gengivet/refereret deres forklaringer tilkendegav at forklaringerne som refereret kunne godkendes, har jeg ikke nogle bemærkninger til dette spørgsmål.

Derudover skal protokollen underskrives af forhørslederen.

Der er forholdt i overensstemmelse hermed i alle sagerne.

Efter vejledningens pkt. 10 bør vidnets godkendelse af protokollens indhold endvidere fremgå af protokollen, eventuelt ved vidnets underskrift.

Kun i én af de 12 sager (forhørsprotokollen, s. 31) har vidnet skrevet under. Derudover fremgår vidnets godkendelse ikke af nogen af sagerne.

Dette må jeg anse for beklageligt. Jeg henstiller at arresthuset i fremtiden vil sørge for at vidnets godkendelse fremgår af protokollen.

7.1.6.2.

Ifølge vejledningens pkt. 9 skal notatet indeholde "en begrundelse, der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24", dvs. de krav der gælder for indholdet af begrundelser for skriftlige afgørelser.

Notatet (begrundelsen) skal for det første indeholde oplysninger om de faktiske omstændigheder der er tillagt betydning for afgørelsen, herunder en gengivelse af det indberettede og de afgivne forklaringer, jf. pkt. 9, 1. pind.

I alle forhørsnotaterne er der en gengivelse af det indberettede og de afgivne forklaringer. I sagen i forhørsprotokollen, s. 31 som vedrører udeblivelse fra udgang, stammer oplysningerne om udeblivelsen fra to døgnrapporter. Disse rapporter har jeg ikke modtaget kopi af. Jeg går dog ud fra at det gengivne er i overensstemmelse med indholdet af de pågældende døgnrapporter.

For det andet skal det fremgå af notatet hvad der anses for bevist og ikke bevist, og hvad der i bevisbedømmelsen er lagt vægt på, jf. cirkulærets § 9, stk. 4, sidste punktum, og vejledningens pkt. 9, 2. og 3. pind.

Tre af sagerne (forhørsprotokollen, s. 9, 17 og 31) vedrører udeblivelse fra udgang hvor der ikke var spørgsmål om bevisbedømmelse for så vidt angår selve udeblivelsen, der var umiddelbart konstaterbar. Det vil således med hensyn til angivelse af bevisgrundlaget være tilstrækkeligt at henvise hertil. Det har arresthuset gjort ved at henvise til rapportererne hvori bl.a. tidspunkterne for de indsatte udeblivelse og returnering til arresthuset er anført. Alle de tre indsatte erkendte i øvrigt udgangsmisbrug.

I flere af de øvrige sager (forhørsprotokollen, s. 5, 11, 19, 21 og 23) erkendte de indsatte (ligeledes) de pågældende forhold.

Den indsatte erkendelse indebærer at nærmere bevisførelse ikke er fornøden, men der skal fortsat ske en bevisbedømmelse. Det vil dog være tilstrækkeligt at henvise til at den indsatte har erkendt forholdet.

I sagerne er der henvist til de fremlagte rapporter og den indsatte egen forklaring.

Efter min opfattelse vil det være mest korrekt udtrykkeligt at angive at den indsatte har ”erkendt” forholdet, i stedet for at henvise til den indsatte ”forklaring”, som kan indeholde (og ofte indeholder) mere end en erkendelse.

I sagen i forhørsprotokollen, s. 13 erkendte den indsatte besiddelse af en tilvirket hashvandpibe mens han benægtede kendskab til en lille klump hash som ved visitation var fundet på hans celle. Forhørslederen lagde den indsatte forklaring til grund og fandt det således ikke bevist at hashklumpen tilhørte indsatte, hvilket i overensstemmelse med vejledningen fremgår af forhørsnotatet.

Sagen i forhørsprotokollen, s. 15 vedrørte besiddelse af 11,27 g hash som blev fundet ved en rectalundersøgelse af indsatte. Af forhørsnotatet fremgår det at rectalundersøgelsen blev foretaget umiddelbart efter at den indsatte havde haft besøg på grund af mistanke om indsmugling. Den indsatte havde under forhøret ikke nogle kommentarer til det i notatet refererede forløb og afgav ikke nogen forklaring. Der blev ikke foretaget nogen bevisbedømmelse af hvordan den indsatte var kommet i besiddelse af den pågældende mængde hash. Imidlertid blev den indsatte bl.a. ikendt besøgs- og brevkontrol. Samtidig blev der fastsat nærmere retningslinier for hyppigheden af besøg, den tidsmæssige udstrækning af besøg og den indsatte adgang til toilet under besøg. Hvilke faktiske forhold/oplysninger der er lagt til grund for disse beslutninger, fremgår ikke udtrykkeligt af forhørsnotatet.

For så vidt angår de nævnte foranstaltninger, er begrundelsespligten efter min opfattelse ikke opfyldt. Dette er beklageligt.

Af forhørsprotokollen, s. 25 fremgår det at den indsatte i forbindelse med en visitation – hvor der på hans person blev fundet en

mængde hash og nogle tabletter samt på hans celle et hashpibehoved – til indberetteren forklarede at han havde haft det hele med ved indsættelsen. Under forhøret forklarede den indsatte derimod at det fundne hash og tabletterne var noget som han havde fundet i et stykke sæbe som han inden indsættelsen havde fået foræret af nogle venner, og at han således ikke ved indsættelsen havde været klar over besiddelsen af de ulovlige effekter. Samtidig forklarede den indsatte at han ikke kendte noget til hashpibehovedet. Af bevisbedømmelsen fremgår det at forhørslederen ”på baggrund af ovenstående” anså det for bevist at den indsatte havde været i besiddelse af hash og tabletter, og derfor traf beslutning om enrumsanbringelse.

Jeg går på denne baggrund ud fra at det alene er besiddelsen af de pågældende effekter, og ikke spørgsmålet om hvorvidt den indsatte var klar over indsmuglingen af effekterne, som er lagt til grund for afgørelsen. Jeg går endvidere ud fra at forhørslederen ikke anså besiddelsen af hashpibehovedet for bevist.

I overensstemmelse med vejledningen burde det i forhørsnotatet udtrykkeligt have været anført også hvad forhørslederen ikke anså for bevist, herunder (i givet fald) forsætlig indsmugling af hash og tabletter samt besiddelsen af hashpibehovedet.

I sagen vedrørende et flugtforsøg fremgår det af forhørsprotokollen, s. 27 at den indsatte i forbindelse med en visitation – hvor der på hans celle blev fundet et metalrør tilvirket som mejsel, en svensk-nøgle og en tilvirket vandpibe – til personalet som foretog visitationen, havde erkendt at han sammen med en medindsat havde med-

virket til flugtforsøg. Den indsatte have i den samme forbindelse vist gemmestedet for en nedstryger. Under forhøret forklarede den indsatte at hashvandpiben ikke var hans. Videre forklarede den indsatte at han havde fundet den tilvirkede mejsel på en celle som han tidligere beboede, og at han havde medbragt den derfra. Om svensknøglen og nedstrygeren forklarede den indsatte at genstandene havde ligget på hans celle da han flyttede ind. Den indsatte nægtede medvirken til flugtforsøg og anførte at indberetteren måtte have misforstået hans tidligere forklaring.

Forhørslederen havde herefter en samtale med en fængselsfunktionær (herefter kaldet FF 1) som i sin tid havde visiteret den indsattes celle inden han flyttede ind. FF 1 oplyste at de pågældende genstande ikke var på cellen da den indsatte flyttede ind. Videre havde forhørslederen en samtale med den indberettende fængselsfunktionær (herefter kaldet FF 2) over for hvem den indsatte havde erkendt besiddelsen af effekterne og flugtforsøget. FF 2 henholdt sig til rapporten som lå til grund for forhøret. Videre oplyste FF 2 at den indsatte i samme forbindelse havde oplyst at han havde fortrudt flugtforsøget, og at den indsatte havde oplyst at han ikke havde afleveret værktøjet fordi han måske altid senere kunne få brug for det.

Forhørslederen foreholdt herefter FF 2's forklaring for den indsatte. Den indsatte fastholdt den forklaring som han tidligere havde afgivet under forhøret. Af bevisbedømmelsen fremgår følgende:

” ...

Under henvisning til rapporten samt [FF 2's] forklaring anses det for godtgjort, at indsatte har gjort sig skyldig i overtrædelse af ... ved at forsøge at unddrage sig den fortsatte varetægtsfængsling.

Der foretages ikke yderligere for så vidt angår det at indsatte er indberettet for overtrædelse af .... ved at være fundet i besiddelse af remedier til brug for hashrygning.

...”

Forhørslederen tilsidesatte således den indsattes forklaring for så vidt angik flugtforsøget, og lagde i stedet vægt på rapporten og FF 2's supplerende forklaring.

Efter min opfattelse er der foretaget en tilstrækkelig bevisførelse og bevisbedømmelse vedrørende dette spørgsmål. Forhørslederen kunne have angivet den foretagne afvejning ved udtrykkeligt at anføre at hun på grund af nogle bestemte forhold mente at FF 2's forklaring var mere sandsynlig end den indsattes, som hun derfor tilsidesatte.

Det fremgår ikke om baggrunden for at forhørslederen ikke valgte at foretage videre vedrørende spørgsmålet om besiddelse af rygeremediet, var at hun ikke anså besiddelsen for bevist idet hun lagde den indsattes forklaring til grund, eller om hun opgav sagen af andre årsager.

Det burde i henhold til vejledningen have fremgået om besiddelsen af rygeremediet ansås for bevist eller ikke bevist.

For det tredje skal notatet indeholde oplysninger om hvilke bestemmelser der anses for overtrådt – med angivelse af loven, bekendtgørelsen eller cirkulæret samt ved præcis angivelse af §, stk., litra eller nr. etc., jf. cirkulærets § 9, stk. 4, sidste punktum, og vejledningens pkt. 9, 4. pind. Det er i den forbindelse anført at det i sager vedrørende indtagelse af euforiserende stoffer vil være tilstrækkeligt at henvise til lov om euforiserende stoffer uden at henvise til bilaget til bekendtgørelsen om euforiserende stoffer idet det ikke i alle tilfælde er muligt at fastslå arten af indtagne stoffer.

I sagerne i forhørsprotokollen, s. 5, 11, 13, 19, 21 og 23 er det angivet at de indsatte har overtrådt fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 19, stk. 3, og i et tilfælde den tilsvarende bestemmelse i varetægtsbekendtgørelsens § 18, stk. 3, jf. arresthusets husorden, ved at være i besiddelse af hash og/eller remedier til rygning af hash og i et tilfælde tillige medicin. I sagen i forhørsprotokollen, s. 25 er det angivet at den indsatte har overtrådt bl.a. fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 19, stk. 3 (arresthusets orden og sikkerhed), ved at være i besiddelse af 11 g hash og otte tabletter.

§ 19, stk. 3, i fuldbyrdelsesbekendtgørelsen og § 18, stk. 3, i varetægtsbekendtgørelsen angiver at de indsatte skal overholde de bestemmelser som institutionens leder har fastsat af ordens- og sikkerhedshensyn. De indsatte kan ikke overtræde disse bemyndigelsesbestemmelser, men alene de bestemmelser som institutionen har fastsat efter disse bestemmelser. Der skal derfor også henvises til de herefter fastsatte bestemmelser. Henvisningen skal være præcis.

Arresthuset har ikke præcist angivet hvilke bestemmelser i husordenen der anses for overtrådt. I sagen s. 25 i forhørsprotokollen henvises endvidere blot til arresthusets orden og sikkerhed og således ikke til konkrete bestemmelser i husordenen eller andre steder.

Af husordenen (som jeg lægger til grund er den såkaldte "Vejledning vedrørende ophold i Rønne Arrest") fremgår det imidlertid heller ikke at besiddelse af effekter som de pågældende er ulovlig. Husordenens/vejledningens pkt. 20 lyder således:

"Visitation: Din celle og ejendele vil blive undersøgt både ved indsættelse og i dagligdagen, og du vil også blive undersøgt ved besøg. Det understreges desuden at det er forbudt at indtage, besidde eller fabricere alkohol og ligeledes remedier til fremstilling af alkohol, det er også ulovligt at producere ryge-remedier til hash eller lignende. Overtrædelse vil medføre disciplinærstraf."

Heller ikke blandt det øvrige materiale som jeg har modtaget fra arresthuset, er der udtrykkelige regler der forbyder besiddelse og indtagelse af hash eller andre euforiserende stoffer.

Af den rapport som Direktoratet for Kriminalforsorgens interne rejseinspektion afgav i oktober 1998 om besøg af Arresthuset i Rønne den 10. juni 1998, fremgår under pkt. 11.1. s. 11 følgende:

"...

Rejseinspektionen anbefalede, på baggrund af arresthusets disciplinærsager, at det af folderen klart fremgår at det ikke er tilladt at besidde og/eller tilvirke alkohol i arresthuset samt at besiddelse og/eller

tilvirkning af alkohol og/eller fund af rygeremedier til brug ved hashrygning, vil kunne medføre en disciplinærstraf af strafcelle eller bøde.
...”

Jeg henstiller at arresthuset nu i husordenen får tilføjet at også indtagelse og besiddelse af hash eller andre euforiserende stoffer som ikke er ordineret af en læge, er ulovlig. Jeg beder om underretning når det er sket. Jeg går endvidere ud fra at arresthuset herefter i fremtiden vil foretage en mere præcis angivelse af de bestemmelser (i husordenen) der anses for overtrådt, jf. vejledningens pkt. 9, 4. pind.

I fire af de ovennævnte sager (forhørsprotokollen, s. 13, 19, 21 og 31) er det tillige korrekt anført at de indsatte ved de nævnte besiddelser har overtrådt fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 19, stk. 2, eller den tilsvarende bestemmelse i varetægtsbekendtgørelsens § 18, stk. 2, jf. lov om euforiserende stoffer.

Også i to af de sager som endte med enrumsanbringelse (forhørsprotokollen, s. 15 og 25), er der korrekt henvist til at de indsatte ved besiddelse af hash har overtrådt fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 19, stk. 2, jf. lov om euforiserende stoffer.

I den sidste (forhørsprotokollen, s. 27) af de tre sager som endte med enrumsanbringelse, har arresthuset korrekt henvist til varetægtsbekendtgørelsens § 35, stk. 1, sidste led. Bestemmelsen indeholder for unddragelsestilfældes vedkommende retsgrundlaget både for den overtrådte bestemmelse og sanktionen.

I sagen i forhørsprotokollen, s. 11 er det anført at den indsatte har overtrådt ”fuldbyrdelsesbekendtgørelsen § 20, jfr. § 6 i effektcirkulæret ved at ha’ været i besiddelse af en mobiltelefon.”

Dette er en forkert henvisning. Den korrekte hjemmelsangivelse er fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 20, jf. effektcirkulærets (Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 17. december 1980 med senere ændringer om de indsattes adgang til udlevering af egne effekter mv. og anvendelse af penge) § 6a, stk. 3, jf. stk. 1, 2. punktum.

Notatet skal endelig for det fjerde indeholde en præcis angivelse af hjemlen for den reaktion (straf eller anden foranstaltning) som disciplinærsagen resulterer i (lov, bekendtgørelse, cirkulære, §, stk., litra eller nr. etc.), jf. vejledningens pkt. 9, 5. pind.

Hjemlen for ikendelse af disciplinærstraf findes i straffelovens § 47 og fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 33, 1.-3. pind, for så vidt angår afsonere, og i retsplejelovens § 775, stk. 1, og varetægtsbekendtgørelsens § 35, stk. 1, 1.-3. pind, for så vidt angår varetægtsarrestanter.

Der må således i sager der udmunder i en disciplinærstraf, henvises til fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 33 eller varetægtsbekendtgørelsens § 35, stk. 1.

Hvis sagen ikke munder ud i en disciplinærstraf, men i en anden foranstaltning (f.eks. enrumsanbringelse), må der henvises til det relevante retsgrundlag for denne foranstaltning.

For så vidt angår sager der udmunder i en disciplinærstraf, har Direktoratet for Kriminalforsorgen i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Herning tilkendegivet at kravet i vejledningen om at notatet skal opfylde forvaltningslovens § 24, også omfatter angivelse af disciplinærstrafcirculærene for henholdsvis indsatte og vare-tægtsarrestanter, herunder reglerne om udmåling af disciplinærstraffen i cirkulærets §§ 2 (for så vidt angår bøde) og 3 (for så vidt angår strafcelle).

Jeg tog det af direktoratet oplyste til efterretning.

I sagerne i forhørsprotokollen, s. 5, 11, 19, 21 og 23 hvor alle de indsatte blev ikendt strafcelle for besiddelse af hash og/eller remedier til rygning af hash og i et tilfælde tillige medicin, er der henvist til § 33 i fuldbyrdelsescirkulæret.

I sagerne i forhørsprotokollen, s. 9, 17 og 31 hvor de indsatte i forbindelse med udgang udeblev fra fortsat strafudståelse, er der ligeledes henvist til § 33 i fuldbyrdelsescirkulæret.

For at henvisningerne er helt præcise, skulle der have været henvist til 2. pind for så vidt angår besiddelsen af ulovlige effekter, og til 3. pind for så vidt angår udgangsmisbruget/unddragelsen af den fortsatte strafudståelse.

I sagen i forhørsprotokollen, s. 5 hvor den indsatte blev ikendt betinget strafcelle og bøde, er der henvist til ”disciplinærcirkulæret § 1-3”.

Den præcise hjemmel i disciplinærstrafcirkulæret for ikendelse af bøde og strafcelle er § 1, stk. 1, 2. punktum.

I de øvrige sager hvor der blev ikendt disciplinærstraffe (i alle tilfælde af strafcelle), er der korrekt henvist til reglerne om udmåling af straffen i disciplinærstrafcirkulærets § 3.

I sagen i forhørsprotokollen, s. 13 hvor den pågældende varetægtsarrestant fik en advarsel, er der korrekt henvist til hjemmelsgrundlaget i varetægtsbekendtgørelsens § 38, stk. 2.

I to af de tre sager om misbrug af udgang (forhørsprotokollen, s. 9 og 31) er der dels korrekt henvist til straffelovens § 46, stk. 2, og strafberegningscirkulærets (cirkulære af 29. juni 1973 med senere ændringer om beregningen af frihedsstraf og om forhold der midlertidigt afbryder straffuldbyrdelsen) § 8, stk. 2, for så vidt angår tillæg af den tid som de indsatte havde unddraget sig for strafudståelsen, dels anført at ”såfremt der senere skal tages stilling til en evt. udgang, vil dette misbrug blive taget med i arresthusets overvejelser/sagsbehandling.” Sidstnævnte følger af udgangscirkulærets (Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 18. marts 1986 om udgang til indsatte) § 4, stk. 1, jf. stk. 3.

I sagen i forhørsprotokollen, s. 17 er der ikke gjort opmærksom på misbrugets eventuelle fremtidige betydning.

For så vidt angår misbrugets betydning for eventuelle fremtidige tilladelser til udgang, havde kravet om præcisering været fuldstændig opfyldt ved en henvisning til udgangscirkulærets § 4, stk. 1, jf. stk. 3. Også i sagen om udgangsmisbrug i forhørsprotokollen, s. 17 burde der have været henvist til konsekvensen for eventuelle fremtidige udgange og bestemmelserne herom i udgangscirkulæret.

I sagerne i forhørsprotokollen, s. 15, 25 og 27 som endte med enrumsanbringelse, er der korrekt henvist til de relevante bestemmelser i enrumscirkulæret.

I sagen i forhørsprotokollen, s. 15 blev den indsatte ud over enrumsanbringelse ikendt brev- og besøgskontrol. I forhørsprotokollen er der henvist til cirkulæret om brevveksling og besøg (Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 18. december 1980 om adgang til brevveksling og besøg mv.), §§ 5 og 19. Samtidig fremgår det at den indsatte blev orienteret om at hans breve ville blive læst af arrestforvareren, og at hans besøg ville blive overværet af en fængselsfunktionær.

For at henvisningerne er tilstrækkeligt præcise, skulle der have været henvist til §§ 5, stk. 1, og 19, stk. 1, 2. punktum, i det nævnte cirkulære.

7.1.7.

Af vejledningens pkt. 4 fremgår det at der ved et forhørs begyndelse skal vejledes om fem nærmere opregnede rettigheder. Det drejer sig om retten til at lade sig bistå af andre, retten til aktindsigt i sagsakterne, retten til at udtale sig inden der træffes afgørelse, retten til ikke at godkende forhørslederens re-

ferat af sin forklaring og retten til at få udleveret kopi af notatet om disciplinærsagen. Det skal efter vejledningens pkt. 9, 7. pind, fremgå af notatet i forhørsprotokollen hvad den indsatte er vejledt om.

I alle tilfælde er den indsatte vejledt om:

”... sine rettigheder, herunder retten til at lade sig bistå af andre, retten til aktindsigt, ret men ikke pligt til at udtale sig, retten til ikke at godkende referatet samt retten til at få en kopi heraf.”

Den anvendte formulering fremstår som om den indsatte alene er vejledt om at han kan få en genpart af referatet af sin forklaring, jf. konteksten til ordet ”heraf”. Den indsatte har ret til at få en kopi af hele notatet om disciplinærsagen.

Idet jeg går ud fra at arresthuset i fremtiden vil give udtrykkelig vejledning om retten til at få kopi af hele notatet, og at (standard)teksten i forhørsnotatet rettes til, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

7.1.8.

Efter fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 28, stk. 2, varetægtsbekendtgørelsens § 29, stk. 2, og vejledningens pkt. 13 skal den indsatte vejledes om klageadgangen til Direktoratet for Kriminalforsorgen. I vejledningens pkt. 13 er det angivet at den indsatte skal vejledes om adgangen til at klage over (både) "sagens behandling og afgørelse". Det er samtidig angivet at den indsatte bør opfordres til at sende en eventuel klage gennem anstalten.

I alle forhørssager er der ”orienteret om at sagen kan indbringes for Direktoratet for Kriminalforsorgen”. Den indsatte ses dog ikke samtidig at være blevet opfordret til at sende en eventuel klage gennem arresthuset.

Idet jeg går ud fra at arresthuset i fremtiden er opmærksom på dette forhold, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette punkt.

7.1.9.

Efter vejledningens pkt. 11, sidste afsnit, skal den indsatte orienteres om en eventuel politianmeldelse af det indberettede. Om denne orientering skal der gøres notat i journalen eller i forhørsprotokollen.

Der er sket politianmeldelse i to af sagerne (forhørsprotokollen, s. 15 og 25). I begge sager fremgår det af forhørsprotokollen at der er sket politianmeldelse, og at den indsatte er gjort bekendt hermed.

I begge sagerne er det i forhørsprotokollen anført at den ”Indsatte er orienteret om at undertegnede ikke vil foretage en egentlig afhøring af ham, da han er politianmeldt og det er politiet der efterforsker sagen.” Begge de indsatte blev anbragt i enrum i henhold til enrumscirkulærets § 2, stk. 2, nr. 3.

Jeg beder arresthuset om at oplyse nærmere om meningen med og baggrunden for at de indsatte blev gjort bekendt med at der ikke ville blive foretaget en ”egentlig afhøring”.

7.1.10.

Regler om konfiskation over for afsonere findes i straffelovens § 47, stk. 3. Herefter kan der ske konfiskation af genstande som er ulovligt indført, erhvervet eller tilvirket i anstalten, medmindre genstandene tilhører nogen som ikke er ansvarlig for det ulovlige forhold. Procedurereglerne for behandling af disciplinærsager finder også anvendelse i forbindelse med konfiskation, jf. fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 37 og disciplinærstrafvejledningens pkt. 12, 4. afsnit.

For varetægtsarrestanter findes reglerne om konfiskation i retsplejelovens § 931, stk. 5, jf. bekendtgørelse nr. 850 af 27. oktober 1993 om udenretlig vedtagelse af konfiskation. Det følger heraf at der kan ske konfiskation af nærmere angivne genstande, herunder euforiserende stoffer og genstande der benyttes eller er bestemt til at benyttes ved indtagelse af sådanne stoffer, hvis den pågældende administrativt vedtager det. Hvis den pågældende ikke vil vedtage konfiskation, må genstandene overdrages til politiet med henblik på eventuel beslaglæggelse, jf. vejledningens pkt. 12. Effekter der ikke er omfattet af bekendtgørelsen, men som det ikke er tilladt at have i institutionen (f.eks. spiritus), er der ikke hjemmel til at konfiskere, men de kan henlægges på depot indtil løsladelsen.

(Jeg forstår det sådan at formuleringen "omfattet af bekendtgørelsen" sigter til typer af effekter der er opregnet i bekendtgørelsen. Jeg henviser til at bekendtgørelsen ikke finder anvendelse for de opregnede effekter hvis der i sagen kan blive spørgsmål om højere straf end bøde eller hæfte, jf. § 1 i bekendtgørelsen.)

Ved konfiskation af euforiserende midler gælder endvidere de særlige regler i Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 18. marts 1994 med senere ændringer om fremgangsmåden med hensyn til konfiskation af euforiserende midler der findes i kriminalforsorgens anstalter og arresthuse.

Jeg kan til orientering for arresthuset oplyse at jeg i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Nakskov bad Direktoratet for Kriminalforsorgen om en udtalelse om hvorvidt en anstaltsleder/arrestinspektør har kompetence til at træffe afgørelse om konfiskation efter det ovennævnte cirkulære af 18. marts 1994, jf. § 1, 1. punktum, i bekendtgørelse nr. 850 af 27. oktober 1993, eller hvorvidt en sådan afgørelse alene henhører under politiet. I cirkulæret er det indledningsvis anført at "De afgørelser, der træffes efter nedenstående regler, foretages af anstaltslederen/arrestinspektøren, eller den han bemyndiger hertil." Under pkt. 1 i cirkulæret er det anført at "Afgørelse om konfiskation af euforiserende midler hos ... varetægtsfængslede, foretages i overensstemmelse med reglerne i ... § 931, stk. 5, i Lov om Rettens Pleje samt Justitsministeriets bekendtgørelse af 27. oktober 1993 om udenretlig vedtagelse af konfiskation." I § 1, 1. punktum, i bekendtgørelsen er det angivet at der i sager i hvilke der ikke bliver spørgsmål om højere straf end bøde eller hæfte, kan vedtages udenretlig konfiskation af nærmere angivne genstande. Jeg har i den forbindelse anført at udtrykket "afgørelse om konfiskation" efter ordlyden af cirkulæret af 18. marts 1994 efter min opfattelse må forstås som dækkende den afgørelse der skal træffes vedrørende spørgsmålet om hvorvidt bekendtgørelsen om udenretlig vedtagelse af konfiskation finder anvendelse – dvs. afgørelsen af hvorvidt der i sagen bliver spørgsmål om højere straf end bøde eller hæfte. (Jeg har herved forudsat at bekendtgørelsen i

øvrigt finder anvendelse idet der er tale om effekter der er direkte opregnet i bekendtgørelsen.)

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i brev af 16. december 1999 til mig bl.a. udtalt følgende:

” ...

Det er direktoratets opfattelse, at afgørelsen af om, hvorvidt bekendtgørelsen om udenretlig vedtagelse af konfiskation finder anvendelse, henhører under anklagemyndigheden/politiet, og at arresthuset således i disse sager skal fungere som ekspeditionskontor for fremsendelse af varetægtsarrestantens vedtagelse til politiet.

Når det i direktoratets cirkulæreskrivelse af 18. marts 1994 om fremgangsmåde med hensyn til konfiskation af euforiserende midler, der findes i kriminalforsorgens anstalter og arresthusene er anført, at de afgørelser, der træffes efter de pågældende regler, foretages af anstaltslederen/arrestinspektøren, eller den han bemyndiger hertil, skal dette således forstås sådan, at afgørelserne for så vidt angår afsonere i overensstemmelse med reglerne i straffelovens § 47, stk. 3, jfr. § 37, jfr. §§ 34-35 i Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse af 21. juni 1973 om fuldbyrdelse af frihedsstraf kan træffes af anstaltslederen eller den, han bemyndiger til på sit ansvar at udøve den disciplinære myndighed. For så vidt angår varetægtsfængslede træffes de formelle afgørelser af arrestinspektøren i den pågældendes egenskab af politimester.”

Jeg er endvidere bekendt med at Direktoratet for Kriminalforsorgen i brev af 28. oktober 1996 til arrestinspektøren ved Arresthuset i Århus har anført bl.a. følgende:

”... der rejst spørgsmål om hjemmelen til, i tilfælde hvor arrestanten ikke vil give samtykke til konfiskation, at inddrage euforiserende stoffer hos varetægtsarrestanter med henblik på at overdrage disse til politiet. I den anledning skal direktoratet meddele, at eftersom besiddelse af euforiserende stoffer er strafbart, kan inddragelse af disse ske i medfør af retsplejelovens § 825, stk. 1, 3. pkt. Af § 825, stk. 1,

4. pkt., fremgår det, at genstande, som er beslaglagt i medfør af den nævnte bestemmelse, uopholdeligt skal afleveres til politiet”.

Jeg tog det af direktoratet oplyste og anførte til efterretning.

Der er i fem tilfælde (forhørsprotokollen, s. 5, 11, 19, 21 og 23) hos personer som udstod fængselsstraf (afsonere), fundet ulovlige rygeremedier i form af ”vandpiber”. I tre af disse tilfælde blev der endvidere fundet ”hashmix”. I alle tilfældene er det i forhørsprotokollen med korrekt henvisning til straffelovens § 47, stk. 3, angivet at de fundne effekter konfiskeres med henblik på destruering.

I et af disse tilfælde (forhørsprotokollen, s. 11) blev der endvidere fundet en mobiltelefon, et rygehoved og nogle tabletter (i alt ni). I forhørsnotatet er det anført at disse effekter ”henlægges på indsattes depot til udlevering ved løsladelsen.”

I sagen i forhørsprotokollen, s. 13 der vedrørte en varetægtsarrestant, blev en vandpibe konfiskeret med henblik på destruering. Det fremgår ikke om arrestanten ”vedtog” konfiskationen. Der er heller ikke henvist til retsgrundlaget for den truffe afgørelse om konfiskation.

Dette er beklageligt. Jeg henleder arresthusets opmærksomhed på det ovenfor beskrevne retsgrundlag for konfiskation af genstande fra varetægtsarrestanter. Herudover foretager jeg mig ikke mere i den anledning.

I de to sager hvor der skete politianmeldelse (forhørsprotokollen, s. 15 og 25), blev de ved henholdsvis rectalundersøgelse og visitation fundne effekter overgivet til politiet.

7.1.11.

Efter fuldbyrdelsesbekendtgørelsen § 34, stk. 1, og varetægtsbekendtgørelsens § 36, stk. 1, er den disciplinære myndighed hos institutionens leder eller den han bemyndiger til på sit ansvar at udøve den. Efter fuldbyrdelsesbekendtgørelsen § 34, stk. 1, 2. punktum, omfatter den ikke adgang til at påkende forhold der vedrører tiden hvor den indsatte endnu var undergivet reglerne for varetægtsfængslede, eller tidsrum under strafudståelsen hvor den indsatte er udleveret til politiet. Efter stk. 2 er den disciplinære myndighed ophævet under den indsattes fravær fra institutionen hvis straffuldbyrdelsen anses for afbrudt. Overføres den indsatte til fortsat strafudståelse i anden anstalt eller arresthus, overgår den disciplinære myndighed dertil, jf. § 34, stk. 4. For varetægtsarrestanter gælder tilsvarende at den disciplinære myndighed overgår hvis en varetægtsarrestant overføres til fortsat varetægtsfængsling i et andet arresthus eller en anstalt, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 36, stk. 3.

Den disciplinære myndighed ses ikke delegeret i arresthusets interne regelsamling.

I alle sager er det arrestforvareren der har truffet afgørelse om ikendelse af disciplinærstraf.

7.2. Observationscelleanbringelse

7.2.1.

Jeg har som nævnt modtaget to rapporter om anbringelse i observationscelle.

7.2.2.

Anbringelse i observationscelle er reguleret i det ovennævnte cirkulære af 27. maj 1994 om anvendelse af observationscelle, sikringscelle, fiksering mv. i kriminalforsorgens anstalter og arresthusene.

Arresthuset i Rønne har endvidere i en intern skrivelse af 19. januar 1996 fastsat nærmere om retningslinierne i forbindelse med observationscelleanbringelse.

7.2.3.

Betingelserne for at der kan ske anbringelse i observationscelle er angivet i cirkulærets § 1. Efter bestemmelsen kan anbringelse kun finde sted hvis det skønnes påkrævet for at hindre hærværk (nr. 1), hvis afgørende hensyn til opretholdelse af ro og sikkerhed i institutionen kræver det (nr. 2), eller hvis der skønnes at være behov for særlig observation (nr. 3).

I begge tilfælde er der sket anbringelse i observationscelle fordi der var behov for særlig observation (cirkulærets § 1, nr. 3).

7.2.4.

I begge tilfælde er der – i form af en redegørelse for hændelsesforløbet indtil anbringelsen er sket – angivet en (nærmere) begrundelse for anbringelsen.

I rapporten af 7. december 1999 er forløbet imidlertid beskrevet meget kortfattet, bl.a. fremgår følgende: ”Opkald celle 6, abstinenser, tale med læge, men et bad kunne hjælpe ...”. Det fremgår ikke klart og utvetydigt af beskrivelsen bl.a. om indsatte fremsatte et absolut krav om at tale med en læge, eller om et bad var tilstrækkeligt.

Efter min opfattelse er det beklageligt at forløbet indtil observationscelleanbringelsen ikke er beskrevet mere udførligt.

7.2.5.

Der er i ingen af de to tilfælde anvendt magt.

7.2.6.

Efter cirkulærets § 3 kan der foretages visitation og omklædning hvis det skønnes påkrævet.

Af Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens følgebrev af 27. maj 1994 til cirkulæret fremgår det af pkt. 5 om omklædning og visitation at der ved anbringelse i sikringscelle skal foretages visitation og ske omklædning. Videre fremgår det at omklædning indebærer at den indsatte skal afklædes og som minimum have institutionens underbenklæder på igen. Derudover skal der tilbydes såvel mænd som kvinder en undertrøje.

Efter arresthusets skrivelse af 19. januar 1996 ”beror det på en konkret vurdering [om] – og evt. i hvilket omfang – visitation og omklædning er nødvendigt.”

Af den ene rapport – af 26. december 1999 – fremgår det at den indsatte ved anbringelsen i observationscellen ”bliver frataget sit tøj og sko. Dog ikke undertøj og strømper.”

I tilfælde hvor der ved observationscelleanbringelse træffes beslutning om omklædning, går jeg ud fra at de i følgebrevet og ovenfor gengivne minimumsregler for afklædning er tilsvarende gældende.

Jeg går endvidere ud fra at den pågældende indsatte havde både underbenklæder og undertrøje, og foretager mig derfor ikke videre i den anledning.

Der fremgår ikke af rapporten nogen begrundelse for beslutningen om visitation og omklædning.

I forbindelse med inspektion af Statsfængslet i Horsens er direktoratet blevet bedt om at overveje hvorvidt der af hensyn til efterfølgende kontrolmuligheder bør indføres en notatpligt desangående, f.eks. en rubrik i observationskemaerne hvori det ved afkrydsning kan tilkendegives at der er forholdt i overensstemmelse med cirkulærets § 9 og pkt. 5 i direktoratets følgebrev (obligatorisk visitation ved sikringscelleanbringelse).

Direktoratet er samtidig blevet bedt om at overveje hvorvidt der af hensyn til kontrolmuligheder bør foretages notat om den nærmere baggrund for en beslutning om visitation og omklædning i sager vedrørende anbringelse i observationscelle.

Jeg har endnu ikke modtaget svar fra direktoratet.

Den indsatte har inden visitationens gennemførelse ret til at få oplyst grunden til at visitationen iværksættes, medmindre særlige omstændigheder taler derimod, jf. § 1, stk. 6, i Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 15. december 1980 med senere ændringer om visitation af de indsatte og deres opholdsrum.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvorvidt den indsatte inden visitationens gennemførelse blev oplyst om grunden til dens iværksættelse. I benægtende fald bedes det oplyst hvilke særlige omstændigheder der talte derimod.

7.2.7.

Kompetencen til at beslutte anbringelse i observationscelle ligger hos anstaltslederen/arrestforvareren, der dog kan delegere kompetencen til andre, jf. cirkulærets § 2.

Af arresthusets skrivelse af 19. januar 1999 fremgår følgende:

” ...

Det tjenestegørende personale i arresthuset – evt. i samråd med arrestforvareren eller dennes afløser – træffer bestemmelse om anvendelse og ophør [af] anvendelse af observationscelle.

Arrestforvareren eller dennes afløser skal altid underrettes, da arrestforvareren er ansvarlig for overholdelse af reglerne i forbindelse med observationscelleanbringelse.

...”

Jeg beder om nærmere oplysning om formålet med det indskudte led ”evt. i samråd med arrestforvareren eller dennes afløser”, herunder hvorvidt der ved ”dennes afløser” menes vagthavende, og hvorvidt det forventes at personalet rådfører sig med arrestforvareren eller dennes afløser hvis en af disse er til stede på det tidspunkt hvor der træffes afgørelse om anbringelse i observationscelle.

Af begge rapporter fremgår det – med navn, men uden titel – hvem der traf beslutningen om observationscelleanbringelse. I ingen af tilfældene var det arrestforvareren.

Der er efter cirkulæret ingen pligt til underretning af arrestforvareren eller andre, men efter arresthusets skrivelse skal arrestforvareren eller dennes afløser – som ovenfor citeret – underrettes om observationscelleanbringelser.

Af den ene rapport fremgår det at arrestforvareren blev underrettet 25 min. efter anbringelsen. Af den anden rapport fremgår det at overvagtmasteren blev underrettet tre min. efter anbringelsen.

Idet jeg på det foreliggende grundlag går ud fra at overvagtmasteren fungerede som arrestforvarerens ”afløser”, er der således forholdt i overensstemmelse med arresthusets skrivelse af 19. januar 1996.

7.2.8.

Efter cirkulærets § 4 skal læge tilkaldes hvis der er konkret mistanke om sygdom, eller hvis den indsatte selv begærer det.

Af begge sager fremgår det at lægetilkald blev skønnet nødvendigt, og at arresthuset vedrørende begge sager telefonisk kontaktede en læge. Imidlertid

skete der i ingen af sagerne lægetilsyn. I den ene sag (anbringelse af 7. december 1999) – hvor den indsatte blev anbragt i observationscelle kl. 7.40 og forinden anbringelsen havde ønsket at tale med en læge – er følgende noteret:

”...

08.00 Ringet til [læge] angående indsatte
Orienteret Læge om det der er sket siden kl. 04:00 og om hvorfor indsatte er obs.celle. Så længe der ikke er noget til fare vil lægen ikke komme og ordinere resolid efter lille skema.

...”

Idet personalet telefonisk tilkaldte en læge, idet jeg på baggrund af notatet lægger til grund at det var lægens vurdering at tilsyn ikke var nødvendigt, og idet der er gjort notat herom, foretager jeg mig ikke mere i den anledning.

Af den anden sag – hvor den indsatte blev anbragt i observationscellen kl. 18.40 – fremgår følgende:

”...

Samtidig forsøger undertegnede at få fat i vagthavende [arrestforvareren] hvilket først lykkedes kl. 19.05. Vi bliver enige om at vi fortsat observerer indsatte og hun vil så kontakte vagth. ved politiet for at få indsatte undersøgt af en læge med psykisk forstand. Det lykkedes ikke inden at indsatte kl. 20.45 selv har forsøgt selvmord ved at tage pudebetrækket og lægge om sin hals og kvæle sig.

...”

Sidstnævnte sag er den som ombudsmanden har indledt en undersøgelse af, jf. pkt. 4.

Under henvisning til at jeg har indledt en undersøgelse af den konkrete sag som forsat verserer og nu på et mere generelt plan vedrører arresthusets problem med at få lægehjælp, foretager jeg mig på nuværende tidspunkt ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

7.2.9.

Ved anbringelse i observationscelle skal den indsatte jævnligt tilses af personalet, jf. cirkulærets § 6. I forbindelse med tilsynet skal der på et observationsskema foretages notat om tidspunktet for tilsynet og om indsattes tilstand, herunder eventuelle bemærkninger om behovet for at opretholde foranstaltningen. Hvor hyppigt der skal ske tilsyn, afhænger efter direktoratets følgebrev af en konkret vurdering.

Af arresthusets skrivelse af 19. januar 1999 fremgår følgende:

”...

... Hvor hyppigt tilsyn skal ske vil bero på en konkret vurdering. I visse tilfælde vil der kunne være behov for fast vagt eller i hvert fald meget hyppige observationer, mens det i andre tilfælde kan være tilstrækkeligt at tilse med noget længere intervaller.

...”

I begge sager er der sket tilsyn med højst en halv times interval. Der er fyldestgørende notater om tidspunkter og den indsattes tilstand mv.

7.2.10.

Ophold i observationscelle må ikke udstrækkes længere end det skønnes absolut påkrævet, jf. cirkulærets § 19, stk. 1.

Begge indsatte var i observationscellen i ca. to timer.

I begge sager er der gjort præcist notat om tidspunkt for henholdsvis indsættelse i og ophør af anbringelsen i observationscellen.

7.2.11.

Beslutning om ophør af anbringelse i observationscelle træffes efter cirkulærets § 19, stk. 2, af anstaltslederen. Kompetencen kan dog delegeres til andre.

Efter arresthusets skrivelse af 19. januar 1999 er kompetencen til at træffe beslutning om ophør af anbringelsen også delegeret, jf. afsnit 7.2.7.

I det ene tilfælde er beslutningen om ophør truffet af overvagtmasteren. I det andet tilfælde ophørte anbringelsen ved at indsatte blev kørt til skadestuen af Falck.

8. Opfølgning

Jeg beder om at arresthuset sender de udtalelser som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen, som jeg ligeledes beder om en udtalelse.

9. Underretning

Denne rapport sendes til Arresthuset i Rønne, Politimesteren på Bornholm, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i arresthuset.

Inspektionschef
Lennart Frandsen